

NAŠ TOVARIŠ

TV 15

Št. 50 22. decembra 1977 Leto XV

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

Glavni in odgovorni urednik:
SILVO TERŠEK

Novinarji:
Milena Strajnar, Tone Urbas, Milan Vogel

Tehnični urednik:
Sine Kovic

Tajnica uredništva:
Mara Okorn

Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 140 din, za inozemstvo 160 din; posamezna številka v prosti prodaji 3 din

Uprava in naročninski oddelek »TV-15«:
Miklošičeva 28, pp 598/XI, 61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Tekoči račun:
50100-833-30005 pri SDK Ljubljana

»TV-15« izhaja vsak teden – izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov:
Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo
Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 421/1-72 od 12. 4. 1974 se za »TV-15« ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk:
ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35

Spomin na
partizanstvo na
Koroškem str. 3

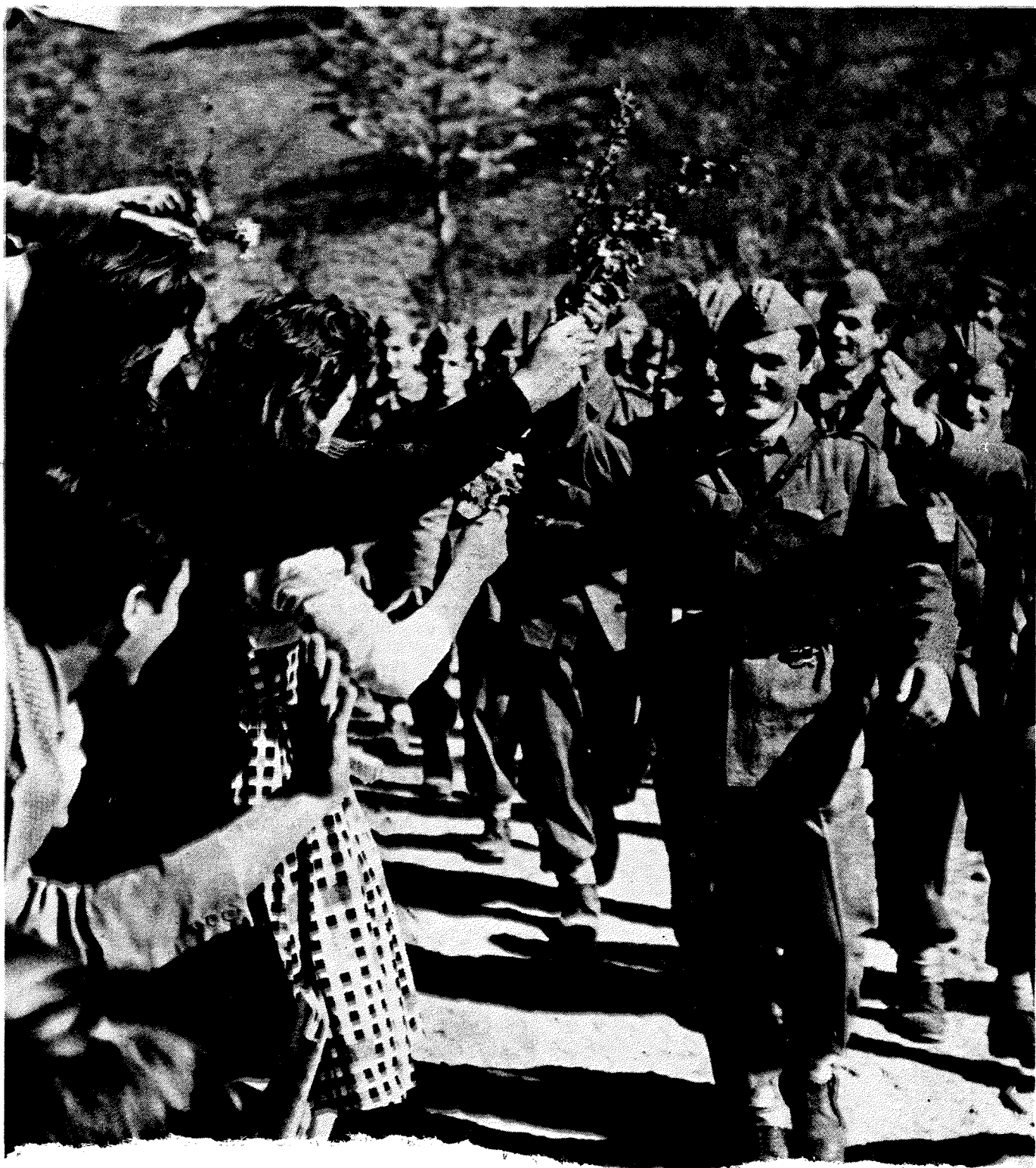
Kadar tovariši
spregovore str. 4 in 5

Pravic do
zdravstvenega varstva
borcev NOV ne
smemo zmanjševati
str. 5

Ko je boj najbolj
divjal, niso omahovali
v zvestobi str. 8 in 9

Ajdovske obrambne
diagonale str. 12

V ljubljanskem domu JLA sta ob praznovanju letošnjega dneva JLA, partijskih in Titovih jubilejev, poveljnik ljubljanskega armadnega območja generalpolkovnik Franc Tavčar-Rok in predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janko Rudolf, podelila zvezna odlikovanja nekdanjim borcem Briško-beneškega odreda, Kamniškega in Cankarjevega bataljona, Koroški grupi odredov, ter se z njimi zadržala na krajšem in prijetnem tovariškem srečanju.

Sleherna generacija ima borce, junake, heroje...

Še nekaj korakov pa se bo izteklo leto, za naš časnik petnajsto.

Pred dnevi smo iz arhiva potegnili našo »vezano preteklost«. Obračali smo liste, že krepko orumenele in sledili dogodkom, tja do leta 1963, do prvega januarja, ko je izšla prva številka TV-15. Čas in življenje v njem se spreminjata, preteklost naroda, ki je hotel in zmožel uveljaviti svojo pravico, ostaja zgovorna in bogata. Ne spreminja se, le včasih se do nje spremeni odnos ljudi. Opešanemu spominu daje moč samo še srce, ki čustveno predstavi, kar je bilo nekoč samo po sebi umevno. Toda zgodovina ni spomin, vsaj ne samo spomin. Ostajajo dokumenti, hrbtnica oddaljene resnice, in ostaja naš ponos do zapisanih in v kasnejšem obdobju uporabljenih izkušenj. Nekatere so bile enkratne in bi bile verjetno kakorkoli ponovljene že tudi neuporabne, druge, ki izhajajo iz narodove kreposti, predanosti posameznika in razvijanja njegovih najdragocenejših človeških vrlin, so večne.

Naša dolžnost, tudi dolžnost našega častnika je, da nanje opozarjamo. Življenje ni sestavljeno iz zaključenih celot; v tem ali onem letu se nič absolutno ne začne in nič v celoti ne konča. Vsako obdobje je obogateno (ali osiromašeno!) s svojo preteklostjo, sleherno obdobje ima svoje junake in tiste, na katere družba ne more biti ponosna. Do preteklosti je potrebno ohraniti preudaren, verodostojen odnos. Kadar gre za spopad med nenaključno pozabljivostjo in zgodovino, je treba biti daleč od kompromisa. Naša preteklost je naša dediščina. Od nje ne živimo in ne moremo živeti, ampak na njej smo gradili in še gradimo našo prihodnost.

Sleherna generacija pa zaplodi borce, junake, heroje... Da, naša revolucionarna vrsta, ki govori o nadaljevanju revolucije, je

V decembru smo izvedli anketo med našimi bralci

Z željo, da bi tudi mi v uredništvu naredili obračun dela, da bi se kar najbolj približali željam naših bralcev in si s tem v prihodnjem letu postavili izpopolnjene delovne naloge, smo v mesecu decembru izvedli anketo. Slučajno izbranim naročnikom, dopisnikom in občinskim odborom ZZB NOV smo poslali 500 anketnih listov, vrnjenih in izpolnjenih smo dobili 91. Žal smo dobili od 60 anketnih listov, ki smo jih poslali vsem občinskim odborom ZZB NOV, izpolnjenih le 14.

Anketirani so odgovorili na vprašanja:

	DA	NE
Ste udeleženec NOB?	87,9%	7,7%
Vam je všeč vsebinska zasnova TV-15?	86,8%	0,5%
Vam je všeč oblikovna podoba TV-15?	90,1%	0,6%
Ste zadovoljni s časnikom takim kot je?	87,0%	0,8%
Ali ga preberete v celoti?	82,4%	16,4%
Ste edini v družini, ki ga preberete?	19,7%	79,1%
Mislite da je časnik boljši kot je bil?	82,14%	14,2%
Ste zadovoljni z dostavo TV-15?	91,2%	0,7%

Na vprašanja: Kaj vas moti pri vsebinski zasnovi, kaj vas moti pri oblikovni podobi, katere strani najraje preberete in katero novo rubriko bi uvedli smo dobili vrsto nad vse zanimivih odgovorov. Bralci so nas opozorili s katerih območij Slovenije je premalo zapisanega, mnogi pa so tudi poudarili željo, da bi namenili stalno rubriko dogajanjem v ostalih republikah in tudi zunaj naših meja. Številni bralci so predlagali, da bi ponovno objavljali fotografije v rubriki »Imeli smo ljudi«. V uredništvu smo se odločili to željo uresničiti takoj po novem letu. Bralci pogrešajo v časniku zanimive nadaljevanke, ponatise uspešnih knjižnih del na temo NOB. Seveda ni mogoče, da bi v tem skopo odmerjenem prostoru nanizali številne koristne predloge, povemo naj le, da jih bomo z vso odgovornostjo obravnavali in jih, če bo le mogoče tudi uresničili. Iz ankete smo povzeli nekaj značilnih mnenj naših bralcev.

S TV-15 sem zadovoljna in ga zelo rada berem. Pri mojih 89 letih zelo slabo vidim – želela bi večje črke. Sama sem bila tri leta v taborišču in zato najraje berem dogodke iz NOB. Predlagala bi novo rubriko – o domačih zdravilih...!

Bralka iz Ljubljane

Premalo nišete iz nekaterih občin Tako bi se

Motijo me dolgi članki in dolge nadaljevanke. Tudi na novo obliko TV-15 se ne morem navaditi, čeprav je modernejša. Z našim časnikom pa sem sicer zadovoljen...! Bralec iz Novega mesta

Oblikovna podoba TV-15 je več kot dobra. Odkar ste uredili strani tako, da niso natlačene z gradivom, je TV-15 veliko bolj pregleden.

Upokojeni častnikar iz TOLMINA

Vsebina je zelo dobra. Prav je, da ste dodali naslovu TV-15 še »Naš tovariš«; takoj je bolj naš. Prečitam vse, le za križanko, se mi zdi, da je preveč vsa stran, ker jih imamo v vsakem tedniku. Nekateri sestavki so vredni, da bi se ohranili, vendar bi bilo to možno le v primeru, če bi imel TV-15 obliko revije. V vsakem primeru je časnik veliko boljši kot je bil...!

Bralka iz Trebnjega

S TV-15 sem zelo zadovoljen. Škoda, da ne objavljate več fotografij v rubriki »Imeli smo ljudi«. Mislim, da so si borci to zaslužili...!

Bralec iz Murske Sobote

Sem naročena na ta časnik od kar izhaja. Mislim, da ne bi mogla biti brez njega...!

Bralka iz Cerknice

Zakaj ne upoštevate vojaških invalidov, na njih ste skoraj pozabili! Če hočete obdržati zadovoljivo naklado upoštevajte, da je tretjina med naročniki invalidov. Če je prostor za rez. vojaške invalide in za mladino, naj se najde prostor še za invalidsko problematiko, za nove predpise s tem v zvezi...!

Bralec iz Domžal

V TV-15 želim še več partizanskega čtiva, več križank in pravnih nasvetov. Mislim, da bi moral imeti TV-15 veliko več naročnikov, jaz se bom s tem v zvezi potrudil...!

Bralec iz Zg. Gorij

Želel bi, da bi več pisali o prekomorskih brigadah in objavljali manj oglasov. V TV-15 bi želel imeti tudi radijski in TV program; pa srečno novo leto vam želim...!

Bralec iz Nove Gorice

V časniku je premalo prostora za umrle borce. Najraje prebiram reportaže in odmeve, pogrešam pa paralele s sodobnostjo. Mislim, da bi morali še bolj korajžno bičati socializmu tuje pojave, zlasti pojav birokracije...!

Bralec iz Ljubljane

Sestavki v rubriki »Iz naših krajev« se hudo krajšajo. V časniku je preveč reklam. Objave v rubriki »Imeli smo ljudi« brez fotografij niso več zanimive. Imejte več razumevanja za objave spominov posameznikov. Nihče ne preverja kritičnih objav posameznikov, ki včasih škodujejo organizaciji ZB NOV...!

Bralec iz Kranja

Pripominjam, da so na vseh volilnih skupščinah ZZB NOV člani močno kritizirali vsebino lista TV-15, predvsem ker je prenehal objavljati slike pokojnih borcev v rubriki Imeli smo ljudi.

So tudi pripombe, da se vsebina posameznih člankov ponavlja iz drugih časopisov. Istočasno člani ugotavljajo, da se je časopis preveč podražil in članstvo ne privlači več tako kot nekoč. Občinski odbor ZZB NOV oziroma njegovi člani težko pridobivamo nove naročnike, ker je bilo na letnih konferencah rečeno, da bodo list odpovedali, ker je v njem premalo izrazitega partizanskega gradiva.

Predsednik ZZB NOV Kamnik
Mirko Podbevšek-Lado

Višina naročnine naj ostane, več naj prispeva ružba. To so si borci zaslužili!

Bralec iz Jesenic

Časopis TV-15 je najboljši po vsebini in obliki. Mislim pa, da je potrebno sistemsko urediti financiranje časnika – s samoupravnim sporazumom vseh skupščin občin Slovenije...!

Bralec iz Logatca

Sedanja vsebinska zasnova mi je všeč. Nimam nič reklama, vem pa, da so nujno zlo. Mislim, da je TV-15 s sedanjo obliko in vsebinsko zasnovo približal tudi mladim ljudem...!

Bralka iz Sl. Konjic

Spomin na partizanstvo na Koroškem

Letos je minilo petintrideset let od nekaterih pomembnih dogodkov protifašističnega boja na Koroškem. Že 14. aprila leta 1942 so Nemci na Koroškem izselili okrog tisoč koroških Slovencev. Avgusta istega leta sta tovariša Stane Mrhar in Johan Zupanc začela organizirati odbore osvobodilne fronte in še isti mesec so borci Savinjskega bataljona začeli obiskovati kmetije v Meziški dolini. Od 22. do 28. avgusta 1942 je bil na pohodu po Koroški Kranjčev bataljon, ki se je 25. avgusta pri Robežu spopadel z Nemci, kar je med koroškimi Slovenci močno odjeknilo. Konec oktobra je pokrajinski komite KPS za severno Slovenijo določil za koroško okrožje KPS sekretarja in poslal na teren tri aktiviste. V začetku novembra so prišli v Meziško dolino borci iz Revirjev, ki so predstavljali zameetek 1. koroške čete, ki je v noči s 15. na 16. decembra izvedla prvo akcijo v Solčavi. V jeseni leta 1942 so Nemci v okolici Železne Kaple, v Selah in v Podjuni aretirali okrog sto ljudi, 3. decembra pa je prišel v partizane Karel Prušnik.

Naslednje leto pomeni pravi preporod partizanstva na vsej Koroški. Konec marca 1943 je Franc Rozman-Stane sestavil 1. koroški bataljon, ki je v začetku aprila, v noči s 3. na 4. april napadel Mežico. Dne 27. aprila so koroški in gorenjski partizani napadli Bistrico v Rožu, dva dni pozneje

pa so na Dunaju obglavili trinajst Slovencev iz Sel. Dvanajstega in 13. maja je bila prva konferenca koroških aktivistov pod Belo pečjo, poleti pa vrsta uspešnih akcij koroškega bataljona. Avgusta 1943 sta bili formirani meziško in podjunsko okrožje, 13. oktobra pa je bil osnovan pokrajinski komite KPS za Koroško ter ustanovljen zapadno koroški odred. Isti mesec je bila v Kotljah konferenca aktivistov Meziške in Mislinjske doline, na kateri so pripravili ustanovitev okrožnega odbora OF za Meziško dolino, zadnjega oktobra pa je bil znameniti partizanski miting v Kotljah.

Priprave na praznovanje 35-letnice teh pomembnih dogodkov v razvoju partizanstva na Koroškem so bile glavna tema skupnega sestanka odborov zveze koroških partizanov iz Celovca in osrednjega odbora koroških partizanov v Ljubljani, ki je bil minuli petek na Jezerskem. Sestanka so se udeležili tudi predstavniki področnih odborov koroških partizanov z jugoslovanske strani meje. Ob tej priložnosti sta obe organizaciji koroških partizanov v sodelovanju predstavili posebno propagandno kovinsko značko, ki bo po nizki ceni v prosti prodaji na obeh straneh meje. Na njej je upodobljen spomenik osemdesetim padlim partizanom v St. Rupertu pri Velikovcu, kratici »OF« in »OFF« ter napis »Koroška 1942–1945«. Trideset tisoč

primerkov te značke naj bi imelo propagandni in ekonomski značaj, saj bodo z zbranim denarjem izdelali poseben spominski znak s spremno listino, ki ga bodo prejeli vsi koroški partizani, borci in aktivisti-ilegalci; borci, ki so se borili v vrstah koroških partizanskih enot, kurirji, obveščevalci, tehnički, bolničarji ter vsi aktivisti koroških okrožij. Dokončna oblika znaka (brezplačno ga bo izdelal akademski slikar Božidar Jakac) in njegovo ime še nista znana, prevladalo pa je mnenje, da naj bi imel znak približno enak simbol kot značka, vendar bi bil večji in bi ga bilo mogoče pripeti na obleko. Tudi še ni dokončno odločeno, kdo je do tega znaka koroškega partizanstva upravičen, vendar je večina menila, da ga je vsak, kdor se je boril na Koroškem, prav gotovo zaslužil. Odprto ostaja še vprašanje jezika, v katerem bo napisana spremna lista (precej upravičencev je namreč nemško govorečih), vendar so se člani obeh odborov že skoraj dokončno dogovorili, da bo lista za upravičence na jugoslovanskih tleh napisana samo v slovenskem jeziku, za upravičence na avstrijskih tleh, kjer je dvojezično področje, pa v slovenščini in nemščini. Vprašanje o jeziku bo vsebovala tudi posebna anketa, s katero bodo poskušali ugotoviti natančno število upravičencev do priznanja in v kateri bodo lahko upravičenci zapisali, v kakšnem jeziku želijo imeti napisano priznanje.

Koroški partizani, ki živijo na jugoslovanskih tleh, bodo priznanja prejeli na proslavi ob 35-letnici napada na Mežico, proslava bo 4. aprila prihodnje leto, upravičenci v Avstriji pa na eni od proslav, ki jih bo pripravila zveza koroških partizanov.

Na skupni seji obeh odborov koroških partizanov so obravnavali tudi nekatera aktualna vprašanja v zvezi z vlogo koroških partizanov v boju za narodnostne pravice Slovencev v Avstriji. Predsednik zveze koroških partizanov v Celovcu tovariš Karel Prušnik-Gašper je ocenil nedavni občni zbor zveze koroških partizanov v Celovcu kot glasno in močno manifestacijo protifašizma od Beograda preko Slovenije in Koroške do Dunaja, na kateri je bilo izraženo enotno gledanje na boj in protifašistične akcije ter na boj za uresničitev 7. člena avstrijske državne pogodbe, osnova katere je prav boj koroških partizanov proti nacizmu tretjega rajha. Oba odbora koroških partizanov sta sprejela tudi enotno resolucijo, s katero pozivata predsedstvo republiške konference SZDL Slovenije, naj posreduje, da televizijski oddajnik na Peči ne bo več politično orožje Avstrije, ampak naj bi čimprej začel pošiljati program ljubljanske televizije v Slovenem v zamejstvu, saj je to edini vir resnične informacije o obdobju druge svetovne vojne, ki bi koristil tudi drugim Avstrijcem.

MILAN VOGEL

Štiri plodna leta

Občinski odbor ZZB NOV Slovenj Gradec je v petek, 9. decembra pripravil redno volilno konferenco. Obširno poročilo o delu občinskega odbora in njegovih komisij je pripravil in prebral predsednik tovariš Ivan Majcen.

Na svojih sejah je občinski odbor obravnaval vrsto vprašanj, ki so se nanašala na prireditve raznih proslav, organizacijska vprašanja, obravnaval je ekonomska in socialna vprašanja borcev, zdravstveno varstvo ter družbenopolitično dejavnost članov borčevske organizacije kot celote. Občinski odbor je svoje naloge zelo uspešno izpolnjeval, ker so bili člani aktivni tako v razpravah in pri dajanju predlogov, kakor tudi pri njihovem uresničevanju. Občinski odbor je nenehno skrbel, da so bili borci sproti seznanjeni z vsemi družbenopolitičnimi nalogami in z njihovim uresničevanjem.

Občinski odbor je ocenil, da je vseh enajst krajevnih organizacij v slovenjgraški občini, v katere je vključenih 1691 borcev, v preteklem mandatnem obdobju dobro delovalo in skrbelo za svoje člane.

Delo Vrnčev kotiček in negovanje revolucionarnih tradicij je vidno ob odkritih spominskih ploščah Krešu Karamanu na lekarni v Slovenj Gradcu, Avgustu Kranjcu na Krivčevi domačiji na Brdah, in spominski plošči aktivistu-talcu Albertu Času na Levonikovovi domačiji v Mislinji. Obnovljene so bile tudi Paučkove bolnišnice, kjer je največ dela opravil muzej ljudske revolucije iz Slovenj Gradca. Nadalje so člani zgodovinskega in marksističnega krožka na šolskem centru v Slovenj Gradcu pod vodstvom prof. Jožeta Potočnika uredili v avli šole zgodovinski kotiček, v katerem so bile dosedaj postavljene že številne razstave. Na osnovni šoli pa so leta 1975 odprli Vrnčev kotiček, v katerem je predstavljeno življenje in revolucionarno delo narodnega heroja Franja Vrnčca. Razvijanju revolucionarnih idej dajejo močan pečat pohodi po partizanskih poteh ter številne udeležbe na vseh proslavah.

Pomembno vlogo pri razvijanju in negovanju revolucionarnih tradicij NOB imajo šole, muzej ljudske revolucije ter radio Slovenj Gradec. Oktobra leta 1975 je komisija sodelovala tudi pri pripravi programa za srečanje aktivistov NOV Šaleške doline, mislinjsko okrožje OF, pri proslavi 30-letnice osvoboditve in 31-letnici bojev Tomšičeve brigade v Razborju ter pri organizaciji protestnega zborovanja mladine in občanov proti fašizmu v Španiji.

Poudariti velja, da opravljajo učitelji v šolah pomembno idejno vzgojno delo pri razvijanju tradicij NOB. Ob državnih praznikih in spominskih dnevih pišejo učenci spise s to tematiko, urejajo zgodovinske koticke itd. Mladina z učitelji-mentorji, borci in političnimi aktivisti sodeluje pri Kurirčkovi pošti, pripravljajo obrambne dneve, partizanske mitinge, tekmovalca (eno takih je bilo tekmovalanje na temo Tito-revolucija), itd.

Leta 1976 sta bili odkriti spominski obeležji Janji v Pamečah ter tabornikom in izgnancem v Šmartnem. V letošnjem letu je bilo delo komisije povezano s Titovimi in partijskimi jubileji. Januarja je bilo v šolskem centru srečanje z narodnim herojem general-polkovnikom Francem Poglajenom-Kranjcem. Srečanje so priredili ob obletnici tragedije Pohorskega bataljona.

Ob tednu mednarodne solidarnosti z osvobodilnimi gibanji je bil pogovor s predvojnimi revolucionarnim Jožetom Rantom-Mošo, učenci višjih letnikov šolskega centra pa so obiskali »rdeče« revirje in Čebine. Ob letošnjih Titovih in partijskih jubilejih je bil pripravljen kviz na temo »Titovi in naši jubileji«, v katerem je sodelovalo več kot petdeset učencev. Izdana je bila tudi brošura o Zdravku Čebularju-Radu.

Precej vprašanj je ostalo še nerešenih in jih bodo reševali borci kot delegati v naslednjem mandatnem obdobju.

Za predsednika občinskega odbora ZZB NOV Slovenj Gradec je bil izvoljen Ivan Majcen, za podpredsednika Franc Beliš, za sekretarja pa Stane Butolen. Delegata republiške skupščine sta Stane Butolen in Ludvik Pušnik.

ADOLF ANKON

Z enako delavnostjo naprej

Po opravljenih skupščinah v vseh devetih krajevnih organizacijah ZB občine Ljubljana Center je bila 15. decembra na ljubljanskem Magistratu redna volilna skupščina ZZB NOV občine Ljubljana Center, ki združuje 3927 članov. Med njimi je 230 nosilcev partizanske spomenice 1941, enajst narodnih herojev, šestinpetdeset predvojnih komunistov, od katerih je 43 spomeničarjev. Še vedno je zaposlenih 1250 borcev ter 71 vojnih invalidov od skupno 628 vojaških invalidov te ljubljanske občine. V obširnem poročilu o delu v preteklem mandatnem obdobju je med drugim povedano, da v nekaterih OŽD in TOZD delujejo aktivni borci NOV, ki pa niso povezani s krajevnimi združenji. Zato

bo treba v naslednjem mandatnem obdobju storiti vse, da bi borci v aktivnih družbenopolitično aktivirali, še posebej pri uresničevanju zakonov o združenem delu.

Sicer pa so borci občine Center zelo dobro zastopani v delegatskem sistemu, saj je na primer med delegati v družbenopolitičnem zboru občine 30 odstotkov borcev, v zboru združenega dela 5,8 in v zboru krajevnih skupnosti 36 odstotkov borcev. Podobno je tudi z delegati v krajevnih skupnostih in delegacijami v samoupravne interesne skupnosti, kjer je ponekod kar polovica borcev NOV. S tem, da so bili borci odgovorno, aktivno in konstruktivno zastopani v vseh samoupravnih organih, so izpolnjevali eno svojih najpo-

membnejših nalog, ki jo imajo v naši družbi.

Vsa pozornost je bila namenjena tudi skrbi za materialni, zdravstveni in socialni položaj članov ZB, kjer so bili poleg zveznih in republiških zakonov sprejeti še nekateri občinski odloki, s katerimi se je materialni in socialni položaj borcev v tej ljubljanski občini močno izboljšal. Bolje kot prejšnja leta je bilo poskrbljeno tudi za ambulantno zdravljenje ter za zdravljenje v klimatskih zdraviliščih, saj je bilo v zadnjih štirih letih na enaindvajset dnevem zdravljenju v raznih toplicah preko 400 upravičencev. Pri skrbi za ostarele in onemogle člane je pomembno delo domov za onemogle (v tem domu v občini Center je preko sto ude-

ležencev NOV), treba pa bo poskrbeti še za učinkovitejšo sosedsko pomoč, kamor bi še posebej lahko vključili mladino. V preteklem obdobju je komisija za stanovanjska vprašanja rešila tudi 74 stanovanjskih problemov, nerešenih pa je ostalo še 18 vlog. Na tem področju je bilo zelo pomembno sodelovanje s stanovanjskimi skupnostmi, zato si bodo borci z njimi še naprej prizadevali ohraniti tesne stike.

Zelo delovne so bile tudi vse druge komisije pri občinskem odboru ZZB NOV občine Ljubljana Center, vendar zaradi pomanjkanja prostora ne moremo o vseh podrobneje poročati.

M. V.

Franc Leskošek-Luka in Janko Rudolf, predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije na tovariškem srečanju v vili Podrožnik

NA TOVARIŠKEM SREČANJU PARTIZANSKIH BORCEV, REVOLUCIONARJEV, KI GA JE V POČASTITEV ŽIVLJENJSKEGA IN ŠESTDESETLETNEGA REVOLUCIONARNEGA JUBILEJA FRANCA LESKOŠKA-LUKE 15. DECEMBRA 1977 V VILI PODROŽNIK PRIREDIL JANKO RUDOLF, PREDSEDNIK REPUBLIŠKEGA ODBORA ZZB NOV SLOVENIJE, NISO GOVORILI O VELIKIH AKCIJAH. NE! GOVORILI SO O ČLOVEKU IN O TEM, KAJ ZDRUŽUJE LJUDI, KAJ GRADI PRIHODNOST.

Kako res je, da življenjske poti revolucionarja in borca ni moč nikoli izpisati do konca! Pa vendar: kadar tovariši spregovore, povedo vse.

Viktor Stopar:
»Čutil sem, da Luki ni bilo vseeno!«

»V našem partijskem delu smo se včasih tudi nasmejali,« prične Viktor Stopar z nasmehom, pristranim in hudomušnim, ki človeka pritegne. In že je tu spomin na leto 1938! Samo dvanajst mesecev kasneje je bil naš sogovornik že sekretar pokrajinskega komiteja SKOJ, leta 1940 član centralnega komiteja KPS in leta 1942, ko je bil Franc Leskošek-Luka komandant partizanskih odredov in narodnoosvobodilne vojske Slovenije, je bil Viktor Stopar pomočnik političnega komisarja glavnega štaba.

Takrat je šel k Luki po navodila za državnozborske volitve. Oblečen je bil v najboljši gvant, na up ga je kupil, in temno suknjo pa bel šal je imel. »Greš na ohcet?« ga je ostro pozdravil Luka. »Pojdi po cunje, saj greš vendar na akcijo!« Ti bom že vrnil, si je sam pri sebi mislil Viktor Stopar. Ko se je samo mesec kasneje odpravil k njemu, se je oblekel v cunje, prave cunje. »Ali misliš, da morajo biti komunisti tako slabo oblečeni?« ga je Luka spet nadrl. »Nimam denarja,« se je hotel zmazati Stopar. »Na,

tu imaš, in klobuk si kupi,« je rekel Luka in mu pomolil petdeset dinarjev.

»Na besedah je bil Luka rad robusten,« razmišlja tovariš Stopar. »Če je padel komunist, tovariš, pa so mu solze mimogrede prišle v oči.«

Glede na svoje delo je moral Viktor Stopar poleg rednih sej, ki se jih je udeleževal, velikokrat tudi na poročanje k tovarišu Leskošku. Bilo je v enem izmed njegovih ilegalnih stanovanj, v Tacnu pod Šmarno goro. Ne ve se, kdo je bil takrat bolj nataknjen, Leskošek ali Stopar. Konec koncev to niti ni tako važno. Zgodilo se je, da ga je Leskošek zaradi slabo opravljenega dela pošteno ozmerjal. Očital mu je, da je našel premalo ljudi za določeno, tehnično delo. Ko je Viktor Stopar odšel, z njim je bil Boris Kraigher, je zaklel in rekel: »Če me bo še tako sekiral, kot me je danes, čeprav se od utrujenosti komaj držim na nogah, ne grem več k Luki na poročanje!« Na prvi prihodnji seji zateče Leskoška, Kardelja, Kidriča, Tomšiča, Borisa Kraigherja in Toneta Dolinška, hudo resne. Še predno je Luka napovedal dnevni red, je besedo povzel Kardelj.

»Viktor, zakaj ne boš več hodil k Leskošku na poročanje?« ga je vprašal.

S te seje sta Viktorju Stoparju ostale v spominu dve stvari: v tem, tako pospešenem partijskem delu je biro centralnega

Ob osemdesetem življenjskem jubileju Franca Leskoška-Luke

Kadar tovariši spregovore

komiteja KPS polni dve uri razpravljaj o besedah, ki jih je bil izrekel v jezi, nerazpoloženju, utrujenosti! Kljub temu pa se s seje ni vrnil slabe volje. V zadostanju mu je bilo, da je lahko povedal vse, kar ga je težilo pri tolikem delu in pa to, da so se prav vsi prisotni tovariši trudili, da ga ne prizadenejo, da ga obdrže v svojem krogu.

»Čutil sem, da Luki ni bilo vseeno, ali grem ali ostanem,« sklene tovariš Stopar. »Bila je to še ena potrditev, da so komunisti resnični in pravi prijatelji svojih sodelavcev.«

Lidija Šentjunc:
»Luka je zaupal človeku!«

»Luki je bila ondan posvečena oddaja, Še pomnite, tovariši,« začne Lidija Šentjurčeva. Znanе revolucionarke in dolgotrajne partijske delavke, narodne heroine, ni potrebno posebej predstavljati. Doma iz rudniških revirjev je že zgodaj spoznala življenje izpod zakrpane delavske obleke. V naseljih, polnih bede, žalosti, trpljenja, je bilo to. Pa je svoje življenje, kaj bi drugega storila, zapisala

pake znašel v partizanskem priporu. Prav po nalogu Luke! Vendar mu je Luka pošiljal v pripor cigare in hrano, pozneje pa ga je vzel za svojega osebnega spremljevalca. »Nikoli me ni pustil ležati na tleh in če ni bilo dovolj ležišč, sva spala skupaj, na isti postelji,« je v maloprej imenovani oddaji povedal Nane. »Luka mi je bil kot oče!« je še rekel.

Tovarišica Šentjurčeva razmišlja naprej:

»Prav ta pripoved govori, kako je Luka zaupal človeku! Sam je zrastle iz delavskega razreda in vedel je, kakšna dragocenost je človek. Nikoli ga ni jemal površno, nikoli ga ni žrtvoval, nikoli pustil na cedilu. Boril se je za slehernega iz te kolone neustrašnih borcev – graditeljev, gospodarjev svoje usode! Bila je to tista prava delavska, če hočete, knapovska morala. Poznam jo, sama sem doma iz revirjev. Odgovornost, borbenost, tovarištvo, medsebojna pomoč, te vrednote pravega partizanskega borca, je Luka kar izžareval. Z nič manjšim žarom jih ni vnašal v partijsko delo, z osebnim zgledom je oblikoval ljudi okrog sebe. Imel je to, kar bi morale biti vrline slehernega komunista. Ve-

»Bilo je to leta 1935 ali 1936, ko je prišel na zborovanje steklarjev. Ne spominjam se več, kaj je govoril. Dobro pa se spominjam njegovega odločnega nastopa in njegove sposobnosti prepričati množice v resničnost boja, h kateremu je vabil. Bil je izreden delavski trubun! Govoril je preprosto, udarno, brez puhlic. Glasno, jasno in stvarno. Delavci so mu sledili, ga pozdravljali kot vodjo in sprejemali partijski program, ki ga je zastopal.«

»Kakšen je Franc Leskošek-Luka danes, ko je

MIHA MARINKO

bliškega odbora ZZB NOV Slovenije, je bil tovariš Krese podpredsednik. Bila sta torej tudi delovna tovariša. Poznam ga kot redkobesednega, tihega. Posebno kadar govori o sebi. Danes, ko so njegove misli obrnjene k slavljenju je nekoliko zgovornejši.

»Topla, čuteča duša je bil naš Luka!« pravi. »In kako se je zavzemal za borce in vedno je dosegel, kar je hotel.«

»Kdaj sta se prvič srečala?« me zanima.

»Bilo je leta 1942, nekje v Kočevskem Rogu. Ni sem vedel, da je komandant. Bil je s spremljevalcem in v roko mi je segel, takrat dvajsetletnemu kurirju. Prišel sem z nalogo

iz Vzhodno-dolenjskega odreda, iz Šmarjete. Zanimalo ga je, kam grem in kaj nosim.«

»Kako ste si kurirji predstavljali partizanskega komandanta?« vprašam.

»Luka, Luka je bil pravi partizanski komandant!« odvrne Franc Krese-Čoban in se nasmehe. Sem mu vzela misel?

Miha Marinko:
»Kako je bilo ušesu prijetno to Lukovo robantenje!«

Tu so spomini Mihe Marinka, narodnega heroja in enega izmed tistih komunistov, ki so izvedli

FRANC KRESE-ČOBAN

za njim že skoraj šestdeset let revolucionarnega delovanja?« vprašam.

In zvem, da tovariš Luka rad zarohni: »Več delavske kontrole bi bilo treba!« Pa ne v smislu trde roke. Za delavnost, red, odgovornost mu gre in s tem za večjo produktivnost dela, za bolj razvite samoupravne odnose. To je v njem globoko vsejano. Zato je živel in zato mu tudi ni in ne more biti vseeno, kako ta revolucija teče naprej. Revolucionar je in revolucionarji gredo z razvojem do konca.

Franc Krese-Čoban:
»Topla, čuteča duša je bil naš Luka!«

Naslednji sogovornik je Franc Krese-Čoban, narodni heroj. V tistih dneh po vojni od leta 1964 do leta 1969, ko je bil tovariš Leskošek predsednik repu-

VIKTOR STOPAR

revoluciji. »Govorili so predvsem o njegovih spremljevalcih, med njimi o Nanetu, nadaljuje tovarišica Šentjurčeva. »Prav o Nanetu bi rada nekaj povedala.«

In kdo je Nane? Bil je eden izmed spremljevalcev članov vodstva narodnoosvobodilnega boja, ki se je zaradi storjene na-

LIDIJA ŠENTJUNC

del je, kaj dela in za pravice se je boril. To so bile značajske črte dobrega delavca, to je tudi osnova samoupravnih, socialističnih odnosov.«

Prvič ga je Lidija Šentjurčeva videla v Hrastniku, ko je imela za seboj že dve leti zloglasnega zapora stare Jugoslavije v Požarevcu:

Franc Leskošek-Luka v pogovoru z Lidijo Šentjurčevno in Mihom Marinkom, dolgoletnima partijskima sodelavcema

zgodovinski kongres na Čebinah, na katerem je bil Franc Leskošek-Luka izvoljen za prvega sekretarja centralnega komiteja KPS. In z njimi že tudi prva zgodbica.

»Za dobro voljo,« reče Miha Marinko, z nepogrešljivo cigareto v roki.

Bilo je leta 1933, ko je bil tovariš Marinko sekretar pokrajinskega komiteja KPS v Ljubljani. Takrat sta se prvič srečala! V partijskem glasilu »Celica« so zapisali, da je Luka socialdemokrat. »Luka delate socialdemokrata?!« jih je ozmerjal Kardelj. »To je kolosalno!« je rekel

»Se še spominjaš, Luka, kako smo takrat bežali?« slišim mimogrede.

»Premaknili smo se, ne bežali!« odvrne slavljenec, ostro in kratko. Takšen je Franc Leskošek-Luka, revolucionar.

Luka. »Kolosalna oslarija in ne kolosalno, saj je Luka že nekaj let komunist!« Kardelj ni odnehal z grajo. Luka je namreč mislil, da so to storili namenoma. Pa je šlo, povedano resnično na ljubo, za napačno informacijo, ki je Luki konec koncev kar prav prišla. Zaradi konspirativnosti, kot je rekel. Na ta račun so se pozneje še dostikrat sladko nasmejali.

Spominja se tudi leta 1941, ko sta jo nekega septembrskega dne z Lukom mahnila v Stoliče pri Krupnju, kjer je bilo posvetovanje vojnih delegatov iz vseh krajev Jugoslavije in kjer so bile sprejete smernice za nadaljnje bojevanje. Koliko vznemirljivih epizod je spremljalo njuno pot! Todor Vujasinovič, danes znan družbenopolitični delavec, član sveta federacije, je bil takrat komandant Vzhodno-bosanskega odreda, ki je napadel vlak, s katerim sta se peljala. (»Si ti streljal na nas?« je Luka mnogo let po vojni vprašal Vujasinoviča na enem izmed sprejemov, srečanje. In se, na splošno presenečenje prisotnih, zadovoljno namuznil.) Pa še ni bilo konec njunih dogodivščin. Ko sta se vračala, se je zataknilo v Karlovcu. Imela sta ponarejeni izkaznici. V Lukovi je pisalo »uslužbenec«, v Mihovi »delavec na magistratu«. Marinka so zadržali. Tovariši so pozneje pripovedovali, kako je bilo, ko se je Luka vrnil. »Miho so vzeli,« je rekel ves prepaden, saj je bil prepričan, da ga bodo ustaši ustrelili. Zgodilo pa se je, da ustaški policijski uradnik ni utegnil preverjati, kdo je »Šmagur«, z odlično izdelano dovolilnico in s pravim italijanskim potnim

listom na to ime. Na italijanskem dokumentu je manjkala viza ustaškega konzulata v Ljubljani. Zato je ustaški policaj odredil pet dni zapora rekoč: »Da si boš zapomnil, da je v Ljubljani konzulat NDN!« Tako se je Miha Marinko čez pet dni vrnil v Ljubljano.

Vrne se tudi nazaj, tja v čebinsko noč:

»Na Barličevi kmetiji se je zbrala večina delegatov. Sestanek bi se moral začeti ob osmih. Kardelja, Luke in še nekaterih pa od nikoder. Na Trojanah jih je prevzel Farčnik in nekje na poti do Čebin so se izgubili. Mislili so že, da je posredi izdaja. S strahom so se razgledovali v trdni noči, če so bodo od kje tovariši le prikazali. Nenadoma so zaslišali Leskoškovo robantenje. Že od daleč so ga prepoznali. Bilo je malo pred polnočjo.

»Kako je bilo ušesu prijetno to Lukovo robantenje,« reče Miha Marinko.

In še droben utrinek: »To je pa Lukovo mesto,« je rekel tovariš Tito, ko sta se z Marinkom iz Maribora nekoč vozila proti Celju. Vedel je, kako je Leskošek privržen rodnemu kraju, Sloveniji.

Dolga je revolucionarna pot Franca Leskoška-Luke, težavna in polna preizkušenj, kaljena v ognju brezkompromisne razredne borbe... Gledam ga, kako odhaja. Kljub nekoliko sključeni postavi in malce utrujenemu koraku, se mi zdi, da se ni prav nič spremenil. Spominim se njegovih besed. »Mislim, da bodo ljudje bolj delali za napredek, več ne sebičnega prizadevanja sem pričakoval!« je rekel nedolgo tega. In razmišljam, kako lepa so pravzaprav takšna praznovanja.

Prizvok otožnega hrepenenja po minulem, komaj zaznaven, a tako rad prisoten, pa odnese zadovoljstvo ob spoznanju, da ta čas ni tekel zaman.

MILENA ŠTRAJNAR
Foto: TONE URBAS

Pravic do zdravstvenega varstva borcem NOV ne smemo zmanjševati

Od 14. novembra je v javni razpravi osnutek samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz enotnega programa zdravstvenega varstva v naši republiki. Ker sporazum zajema tudi zdravstveno varstvo borcev NOV, sta se v razpravo vključila tudi republiški komite za vprašanja borcev NOV in republiški odbor ZZB NOV Slovenije. Republiški komite je na svoji 20. seji, ki je bila 7. decembra, usmeril razpravo predvsem na tiste določbe samoupravnega sporazuma, ki zajemajo zdravstveno varstvo borcev NOV. V razpravi so se posebej ustavili ob opredelitvi pojma »popolno zdravstveno varstvo borcev NOV«, ob nujnem in koristnem zdraviliškem zdravljenju z medicinsko rehabilitacijo ter ob vprašanju participacije za zdravstvene storitve in zdravila. Sprejete predloge in mnenja je republiški komite za vprašanja borcev NOV poslal republiški zdravstveni skupnosti ter vsem regionalnim zdravstvenim skupnostim v SR Sloveniji, republiški odbor ZZB NOV Slovenije pa še vsem občinskim odborom ZZB NOV, da bi tudi oni izoblikovali svoja stališča in jih posredovali zdravstvenim skupnostim.

Republiški komite pozitivno ocenjuje vključitev popolnega zdravstvenega varstva vseh borcev NOV v enotni program zdravstvenega varstva v Sloveniji, saj je zdravstveno stanje udeležencev NOV zaradi posledic vojne in povojnih naporov tako kritično, da se mu daje prioriteto mesto v vseh dokumentih za dograjevanje sistema socialne varnosti borcev NOV. Prav zaradi takšnega stanja je republiški komite sprejel stališče, da se z novimi predpisi in sporazumi že pridobljene pravice borcev NOV do zdravstvenega varstva nikakor ne smejo zmanjšati, ampak mora naša družba zagotoviti čimbolj popolno zdravstveno varstvo še večjemu številu borcev. To pa pomeni, da je treba odpravljati datume vstopa v narodnoosvobodilni

boj in priznati enake pravice do zdravstvenega varstva vsem udeležencem NOV s priznano posebno dobo v dvojnem trajanju. Takšno stališče republiškega komiteja je lahko utemeljiti z dejstvi, da je poprečna starost borcev v naši republiki že preko 61 let, da so zaradi vojne zdravstveno močnejše prizadeti, čeprav po statističnih ugotovitvah komisije za zdravstveno varstvo borcev NOV pri regionalni zdravstveni skupnosti Nova Gorica iščejo borci zdravstveno pomoč le tedaj, ko jo nujno potrebujejo, torej zdravstvenega varstva ne izkoriščajo, kot marsikdaj drugi zavarovanci. Zato republiški komite ter organizacije ZZB NOV Slovenije menijo, da so borci kot graditelji samoupravne socialistične družbe upravičeni do popolnega zdravstvenega varstva, čeprav zaradi ekonomskega položaja sprejemajo tudi določene omejitve.

Po podatkih popisa iz leta 1973 je v Sloveniji 74.800 udeležencev NOV s priznano dvojno dobo. Nadalje je 1532 nosilcev partizanske spomenice 1941, 43 španskih borcev, 48 narodnih herojev in 10.572 vojaških invalidov. Ti uživajo zdravstveno varstvo po zveznih predpisih oziroma so oproščeni doplačil po takih predpisih, zato bi prišli v upoštev za plačevanje participacije le preostali borci NOV. Med temi pa so številni uživalci občinskih priznavalnin, ki so tudi oproščeni participacije. Člani komiteja so menili, da bi morali oprostiti plačevanja participacije tudi udeleženci pokojnin z zagotovljeno pokojninsko osnovo, ki jih je v Sloveniji okrog 26.000. Tako naj načelno udeleženci NOV ne bi plačevali participacije pri uveljavljanju pravic iz zdravstvenega varstva.

Republiški komite je upošteval vse te ugotovitve ter trenutni finančni položaj našega zdravstva in menil, naj bi pristopili k diferenciranemu reševanju participacij in izoblikoval naslednje predloge.

Doplačila za zdravila naj bi bili oproščeni vsi borci NOV s priznano posebno dobo v dvojnem trajanju najmanj od 1. januarja do 15. maja 1945.

Participacije za zdravstvene storitve naj bi bili oproščeni borci s priznano posebno dobo v dvojnem trajanju pred 9. 9. oz. 13. 10. 1943 s pripombo, da naj bi do konca srednjeročnega planskega obdobja razširili oprostitve teh participacij na vse borce z dvojno dobo najmanj od 1. januarja do 15. maja 1945. V tem smislu naj bi dopolnili 23. člen osnutka o obravnavanega samoupravnega osnutka.

Pri nujnem zdraviliškem zdravljenju je treba dosledno upoštevati medicinske indikacije ter jih poenotiti v vsej Sloveniji. Za koristno zdraviliško zdravljenje je treba doseči sporazum, da bo v vsej republiki uveljavljen tak sistem, da bo takega zdravljenja letno deležno vsaj tisoč do tisoč petsto borcev NOV.

Glede uveljavljanja zdravstvenega varstva borcev iz zamejstva je bilo sprejeto stališče, da naj bi bili tudi ti udeleženci NOV deležni teh ali posameznih oblik zdravstvenega varstva na območju Slovenije.

Med razpravo je bilo danih še nekaj drugih predlogov. Tako je pri predlogu za določitev dohodkovnega cenusa kot meje za oprostitve participacije za določene kategorije udeležencev NOV bila omenjena pokojnina z zajemeno pokojninsko osnovo, osnova za priznavanje borčevskega dohodka za zaposlene udeležence NOV itd. Nadaljna razprava pa je pokazala, da bi bil tak način reševanja neustrezen in krivičen do kmetov borcev in do drugih kategorij brez rednih dohodkov. Poleg tega je v regionalnih oziroma občinskih samoupravnih sporazumih predvidena oprostitve plačevanja participacije za posamezne skupine občanov, kot so uživalci družbene denarne pomoči, občinskih priznavalnin in podobnih prejemkov.

Republiški komite predlaga republiški in regionalni zdravstveni skupnostim ter občinski skupnostim ZZB NOV, da našete predloge upoštevajo, oziroma dodajo še nove, da bi bilo zdravstveno varstvo borcev res popolno.

Dan je bil mrzel in meglen. Deževalo je, vmes pa so padale prve snežinke. V enoti so se snega razveselili, saj so tako prišli do potrebne vode. Najprej so si jeli odpravljati uši, poleg tega pa so delali še druga vsakodnevna opravila. Taborili so v dolini, oddaljeni od gozdnih poti in dovolj skriti med drevjem, da so si lahko tudi kurili. Straže in patrolje so bile na svojih mestih, čeprav sovražnika tako daleč v gozdu in v takem vremenu ni nihče pričakoval.

Priplazili so se tiho, napadli pa nenadoma in z veliko naglico stiskali obroč okrog doline. Padli so prvi streli. Dovolj, da je bila vsa enota v trenutku na nogah. Začel se je boj brez orožja na življenje ali smrt. V taborišču se je slišal rafal brzostrelke, ki pa ni bila naša. Okrog nje pa pokanje pušk.

Enota se je izvijala iz klešč. V snegu in dežju se je plazila navkreber, v popolni tišini, disciplinirano, brez panike, na vse strani doline. Mračilo se je že. Italijanska govorica je bila povsod, njihova povelja, pa kletvice, vprašanja, ponovni streli ter razbijanje in lomastenje po gozdu. Potem pa tišina, popolna tišina, ki lahko pomeni vse dobro ali pa

Pred petintridesetimi leti pod Snežnikom

Dne 19. decembra leta 1942 so dobro oboroženi italijanski vojaki s pomočjo domačih izdajalcev po dolgotrajnem iskanju odkrili in globoko v gozdovih Snežnika napadli partizansko enoto, za katero so že v naprej vedeli, da za boj z njimi ni sposobna. Računali so, da bodo zmagali lahko in vse je tako tudi kazalo: fizična sestavljenost enote, njena opremljenost, odstotnost za boj sposobnih enot, položaj enote, vreme...

vse najhujše. Tišina, ki ničesar ne pove, da pa ti veliko misliti. Kaj je s tovariši, kdo je še živ? So se Italijani umaknili, ali pa čakajo v taborišču, da bi se partizani vrnili. Že dovolj dolgo smo bili partizani, da smo vedeli, da sta noč in gozd naša zaveznika.

Enota se je zvila iz pasti skoraj v celoti. To, da je bila v pravkar zapadlem snegu skoraj gola in bosa, brez hrane, odej in strehe nad glavo, je bilo drugotnega pomena. Bolj jo je bolela izguba tovarišev. Enega so ubili, devet pa so

jih ujeli. Od ujetih so enega pozneje ustrelili, druge pa odpeljali s seboj. Podivjani v besu, ker niso uspeli, so razdejali taborišče in razbili vse, kar so v njem našli. Uničili so tudi skrivališče s hrano, posodo pa preluknjali.

Ta enota je bil Slivniški bataljon, tako imenovan zaradi konspiracije, sicer pa regularni 4. bataljon notranjskega odreda NOV in POS. Ob napadu je taboril v Šimenovih dolinah blizu Županovega laza pod Snežnikom. Družbo so jim v primerni oddaljenosti delale parti-

zanske bolnišnice, tudi primerno skrite. Njihov zdravnik, nepozabni tovariš dr. Peter-Aleksander Gala, je bil tudi naš zdravnik.

Enota, ki jo je hotel sovražnik na vsak način uničiti, je bila svojska po svoji sestavljenosti in nalogah. Nastala je v začetku septembra leta 1942. Bila je pogojena s takratnimi razmerami na Notranjskem, ki so nastale med in po roški ofenzivi. Sestavljena je bila iz že med ofenzivo preizkušenih in narodnoosvobodilnemu boju do konca predanih ljudi,

ki so bili večinoma doma iz Loške doline in drugih delov Notranjske, Kočevskega, Primorske, dva pa sta bila celo z Gorenjske. Ustanovljena je bila po sklepu notranjskega političnega in vojaškega vodstva NOV in POS. Imela je močno partijsko, skojevsko, mladinsko in pionirsko organizacijo. Vojaško je bila podrejena štabu Notranjskega odreda.

Ob napadu je Slivniški bataljon štel 115 ljudi. To so bile žene, matere, otroci, ostareli in onemogli, bolniki in rekonvalescen-

ti. Ob napadu je bilo v njej še nekaj porodnic in onemoglih partizanov iz drugih enot. Razdeljena je bila v tri čete. Dve sta bili sestavljeni iz odraslih ljudi, tretja pa iz otrok in mladine od četrtega do petnajstega leta starosti. Komendant enote je bil Jakob Baraga-Ješo, komisar pa Rafko Kovačič.

Ceprav je bila enota za odkrit boj s sovražnikom nesposobna, je bila po svoji politični zrelosti in predanosti ciljem NOB živ primer borbenosti, humanosti, tovarištva. Bila je primer, kako se proti še tako močnemu sovražniku uspešno bojuje golorok človek, če ve, da se bojuje za svobodo.

Ko se danes spominjam tega dogodka, se ne morem načuditi prisebnosti takratnega stražarja, komaj šestnajstletnega Ivana Strleta iz Markovca v Loški dolini, ki je izstrelil opozorilni strel, da se je četa hitro umaknila. Izpostavil je svoje življenje, da je rešil četo.

To bi radi povedali vsem mladim in starejšim, ki se pripravljajo za splošni ljudski odpor. Isti namen ima tudi letošnji prvi spominski pohod na kraj dogodka, ki naj bi postal tradicionalen.

LADICA ŠTRITOF

O začetku sodelovanja z narodnoosvobodilnim gibanjem in odhodu v partizane pripovedujeta Andrej Kranjc iz Čeplez pri Cerknem in Ciril Carl iz Lazca pri Otaležu, ki sta se kasneje bojevala tudi v enotah 14. divizije na Štajerskem.

Andrej Kranjc pripoveduje:

Z narodnoosvobodilnim gibanjem sem se z nekaterimi fanti iz vasi Čeplez pri Cerknem pričel sodelovati v marcu 1942. Kmalu so se nam pridružila še tri dekleta. Prve sestanke smo imeli z Jakobom Štucinom-Cvetkom in Jožetom Primožičem-Miklavžem. V tem času so se nam pridružili še nekateri drugi fantje in možje, s katerimi smo potem skupaj odšli k partizanom.

K partizanom sem odšel 16. februarja 1943. Zbrali smo se iz naše vasi ter iz sosednje Planine in skupaj odšli na Kofolovo brdo, kjer so se nam pridružili še drugi iz vseh vasi na Cerkljanskem. V vasi Lazec so se nam pridružili še možje iz vasi Otalež, Lazec in Plužnje. Skupaj smo prebredli Idrijo pri Maruškovcu in se ustavili pri domačiji na Kališču nad Masorami, kjer so nam skuhali kosilo. Prav takrat je prišla mimo močna italijanska patrolja, o kateri smo bili že prej obveščeni. Umaknili smo se v gozd ter se potem vrnili in pojedli pripravljeno kosilo. Gospodarja na Kališču pa je patrolja vzela s seboj.

S Primorske na Dolenjsko in potem na Štajersko

Prve večje skupine fantov in mož so s Cerkljanskega odšle med partizane v začetku leta 1943, nekateri posamezniki pa so odšli že prej. Večina jih je odšla na Dolenjsko, mnogi med njimi pa pozneje s 14. divizijo na Štajersko.

Tam smo se potem zadrževali še nekaj dni in potem odšli na Kerkovše nad Idrijo. Napadla nas je italijanska vojska, vendar se je kmalu umaknila, mi pa smo se premaknili na območje Črnega vrha. Pripomniti moram, da smo bili vsi novinci brez orožja.

Po nekaj dneh so nam povedali, da bomo odšli na Dolenjsko. Prva skupina je odšla 20. marca. S tretjo skupino sem potem odšel tudi jaz, bilo je prve dni aprila. Srečno smo prešli progo, kjer je bilo najbolj nevarno. Hodili smo nekje blizu Babnega polja do Kočevja in potem nekje nad Črnomljem našli brigado. Razdelili so nas. Vsi, kar nas je bilo iz Čeplez in Planine, smo ostali v Šercerjevi brigadi. Nekaj nas je odšlo v minersko četo. Prva večja akcija je bila miniranje železniške proge Novo mesto-Črnomelj. Ker miniranje ni bilo dovolj uspešno, smo ročno porušili kakšna dva kilometra proge in

tračnice s pragovi vred zavalili v neko globel.

Čez nekaj dni so nas v bližini Brezove rebri nad Semičem napadli Italijani in belogardisti. Padli so prvi naši tovariši. Ko smo napad odbili, so pričeli streljati s topovi. Prva granata je ubila dva moja sovaščana. Mene je zasulo v nekem svinjaku. Potem pa sem z enotami Šercerjeve brigade obredel domala vso Dolenjsko, Notranjsko in del Istre, dokler nismo odšli na Štajersko.

Dne 6. januarja 1944 smo dobili ukaz za odhod na Štajersko. Šli smo na Hrvaško in nekje pri Zagrebu prekoračili Savo. Nadaljevali smo pot in pri Podčetrtku prekoračili Sotlo. Tu pa so nas napadli Nemci. V neprestanih bojih smo potem nekje med Mariborom in Celjem prešli progo ter se ustavili v bližini Dobrne. Od tu naprej so Nemci ob napadu razdvajali našo brigado. Del, v kateri sem bil jaz, je nadaljeval pot na

Paški Kozjak. Toda ne prestando so bili Nemci za nami. Ob prehodu čez progo v Savinjski dolini so nas zopet napadli z druge strani, imeli smo precejnejše izgube. Bilo je precej mrtvih, izgubili pa smo skoraj vso tovarno živino. Ciril Carl iz Lazca se je potuhnil med mrtve in se tako rešil. Potem smo se zadrževali nekaj časa po okoliških kmetijah, kjer je bilo vsaj v začetku dovolj hrane. Tu smo se odpočili in okrevali, saj smo bili vsi prezeblji. Po vrnitvi z Menine planine smo dobili na Pohorju zvezo z drugimi brigadami. Pozno v jeseni 1944 smo napadli postojanke v Savinjski dolini, kjer sem sodeloval v bojih. Do mladi sem potem prehodil celotno Štajersko, del Koroške in celo proti Hrvaški smo se enkrat podali.

Tik pred kapitulacijo Nemčije smo razbili postojanko v Črni na Koroškem in se potem umaknili v hrib, kjer smo še isto noč zvedeli, da je

Nemčija kapitulirala. Takoj smo se odpravili proti Celovcu in tu ostali, dokler nismo dobili ukaza, da se moramo umakniti s Koroške. Čez Štajersko smo potem odšli v Banat v Srbijo, kjer sem bil v Senti jeseni 1945 leta demobiliziran.

Od petih iz vasi, ki smo odšli skupaj v partizane, sva se vrnila le dva. Naj še pripomnim, da v vsem tem času nisem nikdar sporočil domov, od doma pa sem prejel pismo, ko sem bil na Štajerskem.

Ciril Carl iz Lazca, ki je bil večino časa skupaj s Kranjcem v Šercerjevi brigadi, dodaje še svojo pripoved.

Prvi me je seznanil z narodnoosvobodilnim gibanjem Jože Kofol iz Pluženj pri Otaležu in tako tudi nekatere druge fante. Mislim, da je bilo to v juliju 1942. Hodili smo na sestanke, ki jih je vodil Jaka Štucin-Cvetko in Jože Primožič-Miklavž. V to aktivnost so se vključila tudi nekatera dekleta, ki so po našem odhodu v pa-

rtizane prevzela delo na terenu.

Kot že omenja Kranjc, smo skupaj odšli proti Maruškovcu in v gostilni tik ob cesti še nekaj popili. Omenim naj še to, da nas je na Kališču pričakal neki tovariš Srnjak, ki je prevzel vodstvo naše skupine.

S Kranjcem sva bila potem skupaj, dokler nas niso razdvajili. Jaz sem ostal pri manjši skupini, na katero so Nemci še bolj pritiskali. V Šercerjevo brigado sem se vrnil šele ob kapitulaciji Nemčije. Ves ta čas sem bil v skupini, ki je neprestano hodila iz kraja v kraj in se spoprijemala s sovražnikom; v tej skupini smo bili sami mladi fantje. Sodeloval pa sem tudi pri osvoboditvi Savinjske doline. Prebivalstvo nam je bilo naklonjeno. Vendar, ko smo odšli z neke domačije, so takoj javili Nemcem, ker so se bali povračilnih akcij Nemcev. To smo tudi vedeli in pazili, da niso javili prej kot smo odšli. Tu je bil namreč nemški teror mnogo hujši kot drugod, ker so Štajersko imeli za del nemškega rajha.

Med tem časom sem odšel tudi nazaj na Dolenjsko v oficirsko šolo in nazaj grede obiskal tudi domačo vas. Vračal sem se namreč čez Gorenjsko. Tudi jaz sem bil demobiliziran v Senti v Banatu.

ZAPISAL JANEZ JERAM, PO PRIPOVEDO-VANJU ANDREJA KRANJCA IN CIRILA CARLA

M. Š.

Cankarjevci

Ne, nismo klonili! Skozi kri in glad, smo se prebili v

Ko je boj najbomahovali v z

Predstavniki Briško-beneškega odreda

Borci ob praporu Kamniškega bataljona

V začetku tega tedna sta komandant ljubljanskega vojnega območja generalpolkovnik FRANC TAVČAR-ROK in predsednik republiškega odbora ZZB Slovenije JANKO RUDOLF, podelila odlikovanja, s katerimi je predsednik SFRJ JOSIP BROZ-TITO odlikoval CANKARJEV BATALJON in KOROŠKO GRUPO ODREDOV z redom partizanske zvezde z zlatim vencem, KAMNIŠKI BATALJON z redom zaslug za narod z zlato zvezdo in BRIŠKO-BENEŠKI ODRED z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem.

Podelitve odlikovanj so se poleg najvišjih vojaških starešin in predstavnikov republiškega odbora ZZB NOV Slovenije udeležili tudi številni preživeli borci teh enot. Janko Rudolf je ob tej priložnosti tudi opisal borbena pot odlikovanih odredov in bataljonov. Iz njegovega govora povzema mo naslednje:

Živa vez prijateljskega sodelovanja in odnosov

»Briško-beneški odred je bil ustanovljen z ukazom 3. operativne cone 20. septembra 1943. leta v pogojih, ko so se enote Goriške divizije po novembrski nemški ofenzivi morale premakniti na levi breg Soče. V sestavi Briško-beneškega odreda so prišli borci 1. bataljona 17. brigade Simona Gregoričiča, ki so bili v večini doma iz Brd, Slovenske Benečije in Režije. Poglavitna naloga odreda je bila, da z nenehnimi napadi uničuje sovražne postojanke in hromi njihovo delo na območju Brd, Idrijskega, Slovenske Benečije, Režije in Furlanije. Posebna naloga odreda pa je bila, da se poveže in sodeluje z italijanskimi partizanskimi enotami v Benečiji in Furlaniji, kakor seveda tudi s štabom 9. korpusa.

Odred je do oktobra 1944. leta, ko se je preimenoval v operativni štab za zapadno Primorsko, izvršil številne akcije. Najnašeje samo nekatere: januarja je uničil v skladišču v Ločniku tri vagonne municije, januarja je tudi uničil nemško postojanko v Nimisu v Furlaniji, marca je na letališču »Belvedere« pri Vidmu uničil devet sovražnih letal in letališko napravo, v maju je uničil elektrocentralo v Logu pri Bovcu, transformatorsko postajo pri Gorici in nemško postojanko v Malinu v Furlaniji, junija je uničil nemško postojanko na Žagi pri Bovcu in zajel 105 italijanskih vojakov. Iz zasede je pod Sabotinom uničil šest tovornjakov in 80 nemških vojakov; julija je uničil nemško postojanko Učejo, avgusta je na Dolgi njivi

prijateljskega sodelovanja in odnosov med sosednjima državama. Te tradicije seveda prenašajo tudi na mlajše rodove in srečanja borcev tega odreda v Brdih in politična aktivnost teh borcev v zamejstvu to nedvomno potrjujejo!«

Borbena pot kamniškega bataljona

»Enote prvega Kamniškega bataljona so pričele z organizirano vstajo na slovenskem že 25. julija 1941. leta. Prvi Kamniški bataljon se je organiziral na širšem območju Kamnika, na prostoru kjer so delovale Kamniška, Domžalska, Radomeljska in Rašiška grupa. Sredi avgusta je bil ustanovljen prvi Kamniški bataljon,

gibanja na širšem kamniškem območju je dobil Kamniški bataljon že septembra 1941. leta v znak priznanja zastavo, ki jo je Kamniškemu bataljonu podelil Boris Kidrič.

Kako težke boje je bil Kamniški bataljon zgovorno pričajo tudi številke. Od 117 borcev je ostalo živih le 19. Sedem borcev tega bataljona je bilo odlikovanih z redom narodnega heroja.

Kamniški bataljon je samostojno deloval vse do ustanovitve Kamniško-zasavskega odreda v začetku januarja 1943. leta, ko mu je bil priključen kot najmočnejša enota. NEKDANJI AVSTRIJSKI ZUNANJI MINISTER KIRCHSCHLAGER JE V AVSTRIJSKEM PARLAMENTU NEDOLGO TEGA IZJAVIL, DA NA OBMOČJU AVSTRIJE

Franc Biček, po njem se imenuje skala nad Dražgošami, kamniti spomin dražgoški bitki in njenim junakom. Vod Franca Bička, Bičkov vod, je štel 44 borcev, danes so živi samo še štirje. Franc Biček pa je edini preživeli borec komandnega kadra Cankarjevega bataljona, ki se je boril nad Dražgošami.

V Bičkovem vođu sta bila dva brata in oče Kovačič. Vojno je preživel le Jože. Brat je padel v Dražgošah, očeta pa je pokopal kmalu za tem na Mošanski planini.

»Tudi to lahko še zapišete. Malo se o tem ve, da smo bili skoraj vsi borci v Bičkovem vođu Primorci, torej tisti, ki nas je fašistični režim vseskozi preganjal«, so še mimogrede dodali Cankarjevci, ko sem pripravljaj fotoaparata, da bom slikal Franca Bička.

med Gorico in Tolminom napadel nemško kolono in jo skoraj v celoti uničil itd.

Poleg naštetih akcij in številnih drugih so borci odreda sodelovali tudi še v akcijah italijanskih enot in enot 30. divizije ob pohodu v Slovensko Benečijo januarja 1944. leta.

Neprestana vojaška in politična aktivnost odreda in njegova povezanost s prebivalstvom je vzbujala visoko politično zavest in moralo, da je veliko Benečanov, Berjanov, Furlanov in Italijanov prostovoljno vstopilo v partizanske enote, saj se je število borcev odreda prav v tem času več kot potrojilo. Veliko teh borcev živi danes v zamejstvu in so živa vez

ki so ga sestavljale Kamniška, Rašiška, Domžalska in Mengeško-Moravska četa. Takrat je štel bataljon 117 borcev.

Dejavnost bataljona, oziroma njegovih enot, je pospešila narodnoosvobodilno gibanje, s tem pa seveda tudi okupatorjev teror. Na območju kjer je deloval Kamniški bataljon so padli tudi prvi slovenski talci in bila je požgana prva slovenska vas.

Med pomembne akcije Kamniškega bataljona nedvomno sodijo akcije na Šmohorju, Golčaju, Osnovčku, Kostanjski planini, Kališah in na Količevem. Zaradi vsestranske in nenehne aktivnosti, borbenosti in širjenja narodnoosvobodilnega

MED 1944. IN 1945. LETOM NI BILO ORGANIZIRANEGA PARTIZANSKEGA GIBANJA...

»Koroška grupa odredov je bila imenovana po nalogu operativnega štaba za zapadno Slovenijo 24. aprila 1944. leta. V Koroško grupo odredov so bili vključeni Zapadno koroški odred, Vzhodno koroški odred, Severno koroški bataljon in VDV bataljon. Koroška grupa odredov je štela okoli 1300 borcev, ki so se povečini zadrževali na Koroškem. Enote so se bojevale pod izredno težkimi pogoji, posebno še četa na območju Ziljske doline, ki je bila utesnjena med grebenom Karavank in Zile.

veliko pomlad!

olj divjal, niso vestobi!

Ob prihodu enot na to območje so imeli tu Nemci maloštevilne postojanke. Ze po prvih akcijah borcev Koroške grupe odredov so Nemci postavili 39 novih postojank severno od Drave, medtem ko so južno od Drave postavili 70 novih postojank. Za vsako akcijo partizanov so organizirali velike hajke s številčno zelo močnimi enotami iz bližnjih postojank v Beljaku, Celovcu in Velikovcu.

Borci Koroške grupe odredov so 25. februarja 1944. leta napadli železniško postajo v Podgorju na progi, ki vodi iz Celovca proti Podrožci. Ubitih je bilo 15 nemških vojakov in zaplenjena večja količina streliva. Temu je sledila ofenziva 800 mož žandarmerije. Tej ofenzivi je sledila še ena sredi aprila, v kateri je sodelovalo 1200 nemških vojakov, a brez posebnega uspeha.

Ob koncu aprila je četa severno od Drave napadla orožniško postajo v Bilčovsu. Zaplenili so 30 p šk, več pištol in mitraljez ter bombe in strelivo. Razorožili so tudi več vaških straž v St. Ilju in Praprečah. Maja meseca je seveda tem akcijam sledila močna ofenziva.

Bataljon je v času svojega delovanja zavzel enajst postojank: Bilčovs, Zg. Gure, Tuče, Medgorje, Smerdice, Grabstajn, Radiše, Mostič, Hudi kraj, Knežo, Pustrico, Vobro, Svinško planino, Djekše, St. Lenart in Grebin. Vdih je težke boje pri Vobrah v Vlasovci, na Djekšah, nad Labodsko dolino pri rudniku Golobica in na Svinški planini. V teh bojih je imel sovražnik 104 mrtve, 25 ujetih in 76 ranjenih. Bataljon je izvršil tudi 27 diverzantskih akcij. V končnih bojih za osvoboditev je bataljon zavzel postojanke na Pustrici, Golobici, St. Andražu, Gredinu, Djekšah in Kneži. Ob tem so borci zajeli 561 nemških in 600 madžarskih vojakov.

Ob koncu junija 1944. leta so Nemci z večjimi enotami zasledovali partizane na območju Koprivne. Borci drugega bataljona so se neopazno približali njihovim kamionom in jih čakali v zasedi, da se vrnejo iz akcije. V enourni borbi je padlo 63 nemških vojakov. Ranjenih pa je bilo 31.

Do kmeta Plaznika je prišla 28. junija 1944. leta večja skupina nemških policistov, da bi Plaznika izselili. Prvi bataljon VKO je Nemcem postavil zasedo. Padlo je 49 policistov, 18 jih je bilo ranjenih. Bataljon pa je imel dva mrtva in tri ranjene. Kmeta Plaznika takrat niti kdajkoli pozneje niso izselili.

Koroška grupa odredov je v času svojega delovanja, po podatkih nemške žandarmerije in policije, vezala več kot 30.000 nemških vojakov, policistov in žandarjev v 565 utrjenih postojankah. V vseh borbah je padlo 1121 sovražnih vojakov, 318 jih je bilo ranjenih, veliko pa ujetih. Bataljon pa je izgubil 507 borcev in imel veliko ranjencev.

Odlikovanje borcem Koroške grupe odredov pomeni ne samo veliko priznanje, temveč tudi veliko uveljavitev koroškemu partizanstvu, posebno še ob nedavni izjavi nekdanjega zunanjega ministra Kirchschlägerja, ki je v avstrijskem parlamentu izjavil, da na območju Avstrije v letih 1944 in 1945 ni bilo organiziranega partizanskega gibanja.

Bataljon sredi okupirane Gorenjske

»Cankarjev bataljon, katerega komandant je bil Jože Gregorčič-Gorenjc, je bil ustanovljen že 5. avgusta 1941. leta sredi okupirane Gorenjske na Jelovici. Takoj ob ustanovitvi je Cankarjev bataljon štel 120 borcev. Prva akcija, ki se jo je lotil skupaj s Storiški bataljonom, da bi osvobodili več kot 300 zaporov iz begunjskih zaporov zaradi izdajstva in nezrelih razmer v bataljonu, ni uspela.

Cankarjev bataljon je svoj prvi boj bil že tri dni po ustanovitvi na Rženovem robu, zdaj Partizanskem vrhu, z več sto glavo nemško policijsko enoto. Odslej je Cankarjev bataljon deloval po četah. Jeseniška in jelovška četa sta bili nenehno zasledovani, vendar sta prav v tem času uspeli izvršiti več uspešnih akcij, ki so utrjevale začetno oboroženo vstajo in onemogočale izvajanje okupatorjeve germanizacije ter njho-

Predstavniki borcev Briško-beneškega odreda, Cankarjevega bataljona, Koroške grupe odredov in Kamniškega bataljona s praporščaki in predsednikom republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Jankom Rudolfom ter komandantom ljubljanskega vojnega območja generalpolkovnikom Francem Tavčarjem-Rokom

Ostajamo revolucionarji

vih načrtov glede priključitve Gorenjske k Hitlerjevemu rajhu.

Razdeljeni Cankarjev bataljon je v avgustu, septembru in oktobru 1941. leta v boju s številnim in nasilnim nemškim okupatorjem preizkusil in utrdil svoje prve partizanske komandne kadre in si prav v tem času že pridobil bogate vojaške izkušnje. Vse do konca 1941. leta so borci Cankarjevega bataljona uspešno izvedli številne akcije, se kalili in prekalili v številnih bojih z mnogo številnejšim in vojaško usposobljenim okupatorjem.

Že takoj ob začetku 1942. leta je Cankarjev bataljon štel nekaj več kot 200 borcev in se naselil v Dražgošah, kjer je od 9. do 12. januarja 1942. leta bil neenak boj z desetimi bataljoni nemške policije in vojske. Nihče natančno pravzaprav ne ve koliko nemških vojakov je za vedno obležalo na strmih pobočjih okoli Dražgoš. Ob tej tri dni trajajoči neprestani borbi je padlo tudi devet borcev Cankarjevega bataljona.

Zaradi občutne nemške premoči in zime so se morali borci Cankarjevega bataljona umakniti. Kljub temu, da so Nemci Dražgoše požgali in pobili 41 domačinov, mnogo pa so jih odpeljali v ujetništvo, so bitko izgubili. Slava o nepremagljivosti nemške armade je zatemnela, glas o junaških borcih Cankarjevega bataljona pa je prišel celo do Berlina.

Cankarjev bataljon je bila matična enota gorenjskih partizanov, ki je deloval vse od začetka vstaje do pomladi 1942. leta. V tem bataljonu so se borili trije španski borci: Gregorčič, Potočnik, Kranjc in osen. narodnih herojev: Žagar, Gregorčič, Kebe, Bernard, Blejec, Dežman, Krmelj in Žvan.

Cankarjev bataljon je dal partizanskim enotam veliko število vodilnega in v bojih preizkušenega kadra. Še več borcev je padlo že v začetku oboroženega upora. Krvni davki Cankarjevega bataljona je bil izredno velik predvsem zaradi nepopustljivosti borcev pri vstaji in zaradi silovitih napadov okupatorja, ki Gorenjske nikakor ni hotel pustiti nenadzorovane, kajti Gorenjska je bila za okupatorja strateško, gospodarsko in politično nepogrešljiva. In prav zaradi tega so zasluge Cankarjevega bataljona toliko večje. Okupator je moral odstopiti od načrta za priključitev pokrajine k Hitlerjevemu rajhu, čeprav je imel Gorenjsko vse od okupacije za del rajha.

Zaradi silovitosti bojev živi zdaj še pešica nekdanjih borcev hrabrega Cankarjevega bataljona, ki je bil ob začetku naše vstaje največja in najuspešnejša partizanska enota na Slovenskem.

Za tisk pripravil:
TONE URBAS

»Odlikovanja, ki jih danes sprejemajo borci Briško-beneškega odreda, Cankarjevega bataljona, Koroške grupe odredov in Kamniškega bataljona, so še toliko pomembnejša, ker jih prejmete ob 22. decembru dnevu naše JLA in ob številnih praznovanjih naše partije in Tita!«

Janko Rudolf

»Narod, ki se je pripravljen boriti za svobodo je nepremagljiv!«

Janko Rudolf

»Borili smo se v težkih časih, v težkih pogojih na območju Rezije, Benečije in Furlanije skupaj z italijanskimi partizani, zato nam red bratstva in enotnosti z zlatim vencem, s čimer nas je počastil tovariš Tito, prav vsem zares veliko pomeni!«

Ivan Jug
Anhovo

»Zavedamo se, da red partizanske zvezde z zlatim vencem, ki smo ga pravkar prejeli borci Cankarjevega bataljona, ni samo priznanje nam, ki smo vojno viхро preživeli, temveč je to tudi priznanje za tistih sto in več padlih naših tovarišev, ki so za vedno ostali v gozdovih Jelovice.«

Jože Kovačič
Kranj

»Red zaslug z zlato zvezdo, odlikovanje s katerim nas je počastil tovariš Tito, nam vsem sedemnajstim še živčim borcem Kamniškega bataljona veliko pomeni. Nad nas je šlo tudi po 3000 Švabov. Težko je bilo takrat, vendar v tem trenutku menim, da bi še enkrat zmogel take napore!«

Mirko Jerman

Borec Koroške grupe odredov pa je dejal:

»Red partizanske zvezde z zlatim vencem nam koroškim borcem, ki živimo v Avstriji veliko pomeni. V tem trenutku mogoče bolj kot kdajkoli prej! V tem čutimo tudi podporo za naša prizadevanja, ki vodi k boljšemu in tesnejšemu sodelovanju med dvema sosednjima državama!«

RIBNICA

Nova športna dvorana

Letošnji dan JLA-22. december, so v ribniški občini proslavili z vrsto prireditev in proslav. Osrednja prireditev je bila v Ribnici. Ob tem slavu so izročili svojemu namenu novo športno dvorano s 1200 sedeži. Načrtovan je tudi bazen, vendar dela do letošnjega praznika ne bodo končana. Ob tej priložnosti bo tudi več športnih srečanj, med njimi tudi rokometni turnir.

V. D.

ZREČE

Pohod po poteh 1. Pohorskega bataljona

Na občnem zboru Planinskega društva Zreče so soglasno potrdili predlog koordinacijskega odbora planinskih društev Slovenske Konjice, da se organizira pohod po poteh 1. Pohorskega bataljona. Dogovorjeno je bilo, da bo pohod 15. januarja prihodnje leto. Začel se bo na Osankarici in krenil na kraj zadnjega boja, kjer bo kratek kulturni program. Pohodniki bodo nadaljevali pot proti Roglji.

Organizatorji želijo, da bi imel pohod vseslovenski značaj. Vsak pohodnik bo prejel za enkratno udeležbo na pohodu našitek, za večkratno udeležbo pa posebna priznanja.

Na pohod so vabljeni udeleženci NOV, planinci, taborniki, vključili pa se bodo tudi pripadniki teritorialne enote.

FRANC JEŽOVNIK

ČRNUČE

Za bolne in ostarele borce

Krajevna organizacija ZB NOV Črnuče, se je tudi letos za dan republike spomnila svojih bolnih in onemoglih članov. Predstavniki ZB so na domu obiskali vse bolne tovariše, jim izročili šopke nageljnov in lepa darila z željo, da čimprej okrevalo.

EMA BIZJAK

Poizvedba Zahvala

Iščemo naslov tovarišice PEPCE DOLINAR, nosilke spomenice 1941, ki je bila upravnica doma starih in onemoglih v Ljubljani, v času 1947 do 1950. Doma je nekje na Štajerskem.

Imenovana naj sporoči svoj naslov, uredništvu TV-15, Ljubljana, Miklošičeva 28/I.

Komisija za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov pri skupščini občine Trzič je za dan republike obdarila članice in člane naše krajevnih organizacij, ki so starejši od petinšestdeset let. Zgoraj imenovani komisiji iskrena hvala!

FRANCA MEGLIČ
Dolina 3
Trzič

TRBOVLJE

Športna in druga srečanja

Med prireditve ob dnevu JLA sodi tudi tradicionalno športno srečanje vojaških vojnih invalidov iz Dolenjske, Gorenjske in Ljubljane, ki so se pomerili v kegljanju.

Poleg tega so v dneh pred praznikom rezervni vojaški starešine in borci obiskali šolsko mladino in jim govorili o pomenu praznika naše armade in seveda o svojih doživetjih med NOB. Učenci pa so pisali spise na temo: »Organizacija ZRVS in njen razvoj« ter »Dan JLA, pregled dosežkov in moči naših oboroženih sil v povojnem obdobju«.

Zaključek letošnjega leta bo torej značilen po številnih prireditvah, kot je bilo vse letošnje leto namenjeno zgodovinskim jubilejem po vsej Sloveniji in Jugoslaviji.

RUDI MATKO

KRANJSKA GORA

Jeseničani čestitali tovarišu Leskošku

V petek, 16. decembra je bila v Kranjski gori prisrčna slovesnost. V imenu prebivalcev občine Jesenice so predstavniki jeseniške občine čestitali Francu Leskošku-Luki ob njegovem življenjskem jubileju. Pionirji osnovne šole so mu izročili šopek rož, predsednik skupščine občine pa umetniško sliko, ki prikazuje valjarno Bela. Tovariš Lado Šketa mu je v imenu železarjev, posebno plavžarjev, izročil kip plavžarja in spominsko knjigo, ki so jo izdali ob 40-letnici plavžev na Jesenicah. Po krajšem kulturnem programu se je tovariš Luka zahvalil za tople sprejem in vsem občanom zaželel v bodoče še veliko uspehov.

B. B.

PTUJ

Še bolj zavzeto

Borci ptujske občine so pregledali svoje dosedanje delo. Ugotovili so, da so še vedno dokaj aktivni na vseh področjih družbenih in gospodarskih gibanj ter se zavzeli, da bodo v bodoče še bolj kritični do svojega dela kot tudi do vseh družbeno negativnih dogajanj v občini. Zavzeli so se, da bodo v času pred obema kongresoma ZK še aktivneje sodelovali pri nadaljnjem razvoju ptujskega gospodarstva.

Verjetno ne bomo povedali nič novega, če zapišemo, da v ptujski občini še mnogo ljudi vse premalo pozna zgodovino našega partizanskega boja. To se verjetno dogaja tudi drugod. Prav zato so ptujski borci med drugim sprejeli sklep, da je potrebno zlasti na podeželju zbrati še nekatere pomembne dogodke, da bi bila tako zgodovina NOB kar najboljše raziskana, preverjena.

FRANJO HOVNIK

SEVNICA

Prizadevni taborniki

Taborniki odreda »Treh smrek« iz Sevnice, se udeležujejo tudi drugih akcij zunaj njihovega programa. Letos so se lotili del pri asfaltiranju Taborniške ulice s tem, da so pomagali postavljati robnike, kopati jarke itd. Tako je Taborniška ulica, kjer stoji tudi njihov dom, dobila tudi z njihovo pomočjo nov videz.

JANKO BLAS

ŽALEC

Planinci o NOB

Decembra je bilo končano orientacijsko tekmovanje planinskih društev občine Žalec. Sleherno društvo je pripravilo teoretični del tekmovanja tako, da so morali tekmovalci reševati vprašanja tudi iz zgodovine NOB.

Na zadnjem tekmovanju, ki ga je pripravilo PD iz Zabukovice je tekmovalo 16 pionirskih ekip z 58 tekmovalci, dve mladinski ekipi in sedem članskih ekip. Pri pionirjih in mladincih so zmagali tekmovalci iz Prebolda, drugi so bili Zabukovčani, pri članih pa so bili najboljši domačini.

FRANC JEŽOVNIK

NOVA GORICA

Goričani med najboljšimi

Kri, nenadomestljiva tekočina, prenekateremu izmed nas vrača zdravje, številnim tudi življenje. To ni le geslo, to je resnica, ki je nenehno prisotna.

Krvodajalci v novogoriški občini se sicer ne morejo pohvaliti, da so najboljši krvodajalci v Sloveniji, toda lahko se pohvalijo, da so med najboljšimi. Nova Gorica je velika po površini in še večja po sreih njenih prebivalcev, saj se je za humano darovanje krvi doslej odločil že vsak peti občan. Lani se je denimo udeležilo krvodajalskih akcij kar 2750 občanov, kar je skoraj dvakrat več od načrtovanega, spodbudni rezultati pa so doseženi tudi letos, čeprav akcija še ni končana.

MILE GOJKOVIČ

NOVA GORICA

Četrstoletni praznik

Športno društvo Invalid iz Nove Gorice praznuje te dni 25-letnico dela. Ob tem prazniku so se zvrstile številne prireditve. Med drugim je predsednik tega marljivega 150-članskega športnega kolektiva Ilija Bukvič izročil najzaslužnejšim športnikom, delovnim organizacijam in drugim lične plakete.

Seveda so se spomnili tudi peščice marljivih športnih delavcev-invalidov, med katere sodijo Justin Gosar, Rafael Pelicon, Angel Kosovel, Avgust Dugulin, Ciril Tepina, Miloslav Birs in drugih, ki so s svojim delom veliko storili, da sodi sedaj invalidska športna dejavnost med najboljše v naši republiki.

Novogoriški invalidi-športniki utrjujejo tudi prijateljske vezi z naprednimi društvi iz zamejstva.

Ob praznovanju so izdali tudi posebno glasilo v katerem je v kronološkem redu prikazano delo in uspehi doseženi na športnem boju.

VINKO BOVCON

TRBOVLJE

Proslava ob dnevu JLA

Rezervni vojaški starešine Trbovelj, so ob zaključku letošnjih Titovih in partijskih jubilejev ter jubilejnih obletic zveze rezervnih vojaških starešin in zveze združenj borcev NOV, pripravili minulo soboto proslavo s pestrim kulturnim program v katerem so sodelovali delavska godba na pihala in pevski oktet iz Trbovelj ter skupini igralcev gledališča iz Maribora in Ljubljane.

Ob prazniku naše armade je že od minule sobote v Trbovljah tudi razstava slik s prikazom obrambnih dejavnosti, razstava orožja in opreme pripadnikov enot teritorialne obrambe in civilne zaščite.

R. M.

Preden bi karkoli povedali o obrambnih pripravah občanov Ajdovščine, bi vsekakor veljalo poudariti, da ta občina sodi med srednje razvite v naši republiki in da se glede stopnje svojega gospodarstva nahaja na osemindvajsetem mestu v Sloveniji. Občina Ajdovščina šteje 35 krajevnih skupnosti in zavzema le 1,3 odstotka slovenske površine, število prebivalcev na njenem območju pa znaša 21.970.

»Na svoji razvojni poti,« je uvodoma poudaril **Ladislav Batagelj**, predsednik skupščine občine, »so se naši občani naslanjali predvsem na lastne moči. Ali drugače povedano, ves napredek, ki smo ga dosegli, je v glavnem plod prizadevanj, odrekovanja in požrtvovalnosti tukajšnjega delovnega človeka.«

Tako torej pravi prvi občan gostoljubnega in prijaznega primorskega mesteca in pri tem poudarja, seveda z neskritim ponosom, da so vse ajdovske krajevne skupnosti, razen ene, že povezane z asfaltnimi cestami in da je na območju občine trenutno nezaposlenih le šestdeset oseb. Gre predvsem za težje invalide ali bolnike, kot tudi za skupino delomrznežev in alkoholikov.

Zaenkrat toliko za uvod, ki naj bi nam pomagal razumeti in dojeti današnji utrip Ajdovščine na področju priprav za splošno ljudsko obrambo.

Okovani načrti

In potem je tovariš Batagelj spregovoril o obrambnih pripravah mesteca, ki se nahaja, kot bi temu dejali vojaki, na pomembni geostrateški smeri in je pravzaprav čelni odred naše obrambe. Poudaril je, da se Ajdovci tega zelo dobro zavedajo in da so svojo privrženost in predanost naši skupnosti že neštetokrat dokazali.

»Priprave za obrambo potekajo po načrtih in brez večjih pretresov,« je dejal. »A vendar bi se odmaknili od resnice, če bi trdili, da se, vsaj občasno, ne srečujemo z določenimi težavami, ki jih bomo kmalu premostili. Muči nas na primer obnašanje posameznikov, ki vodijo obrambne priprave obratov ali gospodarskih organizacij iz drugih regij Slovenije, dislociranih na območju naše občine. Za nas so njihova obrambna prizadevanja, če verjamete ali ne, uganka. Dejal bi, da se peščica teh posameznikov ne zaveda potrebe po sodelovanju na področju obrambe, še manj pa ji je znano, da so vsi načrti, pa

Ob 22. decembru – dnevu oboroženih sil

Ajdovske obrambne diagonale

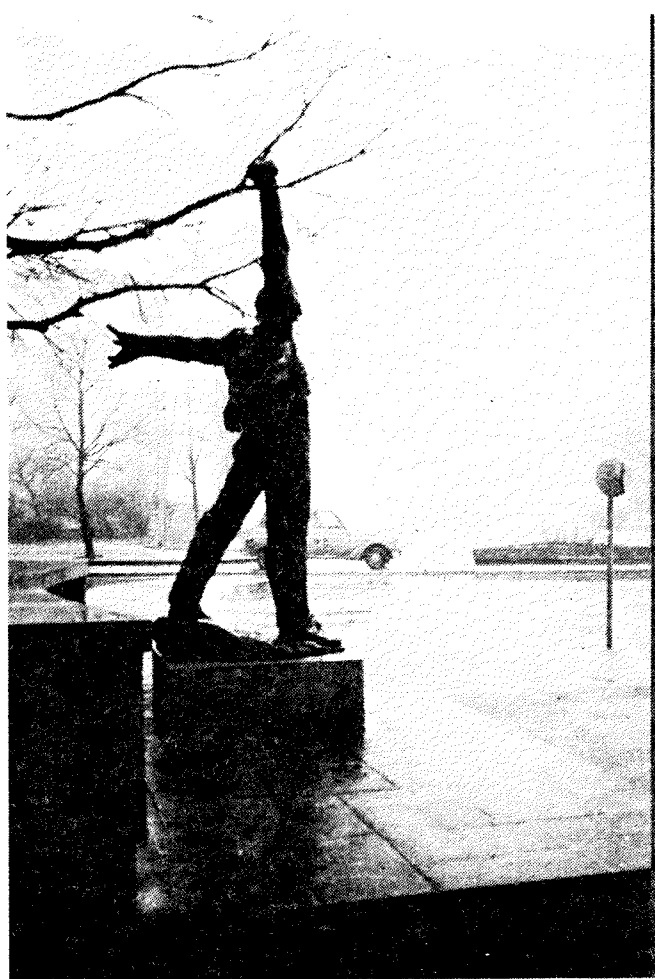

Foto: SILVO TERŠEK

tudi vojni, ki so dalj časa zaklenjeni in nekako okovani, le mrtva črka na papirju. In če k temu dodamo še nekaj drugih težav, kot so denimo občasno pomanjkanje denarnih sredstev, ali družbenopolitična preobremenjenost nekaterih naših ljudi, ki se z obrambo poklicno ukvarjajo, je potem jasno, da nas čaka še vrsta novih in dodatnih nalog.«

A kljub temu Ajdovci ne čakajo prekrizanih rok. Svoja obrambna načrtovanja pogostoma »prezračijo« in jih prilagajajo konkretnim potrebam tega ali onega trenutka. Za-

vedajo se namreč posebnosti svojega položaja in jim ni težko v praksi preveriti to in ono ter poiskati, seveda v danem trenutku, najboljše rešitve.

Tudi dekleta borci

Z načelnico oddelka za SLO, tovarišico **Milico Krapenc**, je najprej stekla beseda o tako imenovani množični obrambni vzgoji v ajdovski občini. Dejala je, da se je različnih vaj, akcij in predavanj v zadnjih dveh letih udeležilo okrog trideset tisoč prebi-

valcev, za ves ta pouk pa so koriščena sodobna sredstva in metode.

»Tukajšnji občan se zelo dobro zaveda odgovornosti v celotnem sistemu naše ljudske obrambe,« je poudarila zgovorna načelnica in dodala, da so sado- vi množične obrambne vzgoje očitni. Ljudje namreč vedo, kako bodo ukrepali in ravnali v primeru nesreče, vojne ali nevarnosti, kot tudi na začasno zasedenem ozemlju. Veliko vedo in so na dosedanjih preverjanjih njihove pripravljenosti neštetokrat dokazali, da znajo koristiti ne le formacijska, temveč tudi priročna sredstva za obrambo.

Gre torej za zelo domiselne improvizacije, za medsebojno pomoč občanov, za njihovo obrambno solidarnost.

»Toda ugotoviti bi morali,« je nadaljevala Milica Krapenc, »da v tem bojnem zanosu, o čemer zgovorno pričajo naše vaje, ljudje pogosto pozabljajo na lastno varnost. Pogostoma vidijo le interese skupnosti, kar je tudi po svoje prav... Poglejte na primer skupnico nepridipravov, ki se je skrivala na območju občine. Organi milice ji lep čas niso mogli do živenga. Odkrili so jo prav naši občani s pomočjo pripadnikov enot narodne zaščite, seveda v času, ko je na območju občine potekala vaja...«

Za konec bi veljalo poudariti, da obrambna vzgoja ženske mladine, ki je ponekod na mrtvi točki, v ajdovski občini žanje izredne uspehe. Za ravnanje z orožjem in za bojevanje z manjšimi skupinami se usposablja tudi dekleta, ki so se v letošnjem letu udeležile osemdesetnega tečaja.

Nesramni tujec

Ker je v stalnem stiku s svojimi krajevnimi skupnostmi, je ajdovska občina pravočasno obveščena o vseh dogajanjih na njenem območju. O tem je spregovoril **Jože Furlan**, predsednik sveta vipavske krajevne skupnosti, ki šteje približno dvatisoč prebivalcev. Tudi njegove krajeane tarejo finančne težave in pomanjkanje nekaterih delov opreme za enoto civilne zaščite, ki se je navkljub takemu stanju spoprijela z letošnjo poplavo in rešila ne le življenja ogroženih krajanov, ampak tudi njihovo premoženje.

»Za našega krajana,« je dejal Furlan, »je značilna budnost. Ljudje imajo izostren posluš, kar jim omogoča ločevati zlonamernost od naključja ali nepoučenosti.«

In zgodilo se je letos, ko je neki tujec obiskal vipavski zaselek. Nekaj časa je miroval, da bi navsezadnje spregovoril in začel zaničevati in blatiti našega človeka in našo politiko. Krajan niso bili gluhi in so ga najprej opozorili, tujec pa je vztrajno nadaljeval. Takrat, ko je bilo potrpljenja konec, so krajan žaljivcu ukazali, naj v desetih minutah zapusti njihovo vasico.

Izginil je nesramni tujec in ni verjeti, da se bo zopet srečal s krajan, ki poznajo gostoljubje, ne dovolijo pa obnašanje, ki meji na sovraštvo.

Vojska, del občanov

Slika o obrambnih pripravah Ajdovščine, o njenih obrambnih diagonalah ne bi bila popolna, če ne bi omenili ne formalno, temveč vsebinsko in ustvarjalno sodelovanje občanov in krajanov s pripadniki vojaške enote, ki nadaljuje bojna izročila Gradnikovcev. Dejstvo, da se vojaki v Ajdovščini počutijo kot doma, veliko pove.

»Obramba tega kraja naše domovine ni le zadeva vojske, ampak vseh delovnih ljudi, ki živijo na območju občine,« je poudaril starešina **Leopold Rožanec**. »To spoznanje je dovolj zgovorna priča o naši medsebojni navezanosti, o bratskem sožitju in trdnosti ljudske obrambe v tem kraju. Zato tudi mi, kot pripadniki ljudske armade, kadar le moremo, prispevamo k vojaškostrokovnem usposabljanju občanov in krajanov, saj v tukajšnjem ljudstvu vidimo le zanesljivega zaveznika in bojnega sodelavca.«

In kakšna je pomoč vojske?

»Za sleherno krajevno skupnost,« je nadaljeval Rožanec, »skrbi ena od naših temeljnih enot, vod ali četa. In nasprotno: vsaka krajevna skupnost ima svojo vojaško enoto. Na ta način sodelovanje iz dneva v dan dobiva nove razsežnosti, pa naj gre za pomoč pri vojaškostrokovni vzgoji krajanov, za skupno akcijo pri gradnji cestišč, vodovodnega omrežja in podobno. Srečanja vojakov s krajan so torej pogosta in ne le ob praznikih.«

Toliko o ajdovski občini in njenih ljudeh in o njihovi obrambni pripravljenosti.

B. JAKOVLJEVIČ

Novinarjem sekcije LOVDS (ljudska obramba, varnost, družbena samozaščita) pri Društvu novinarjev Slovenije je o obrambnih pripravah občine Ajdovščina povsem konkretno spregovoril predsednik skupščine občine **Ladislav Batagelj** s svojimi sodelavci. (Foto A. Agnič)

V tiskovni sklad TV-15 so prispevali

(Druga objava)

	din
Saldo na dan 19. oktobra 1977 s popravkom	24,273.90
Tončka Brenčič, Obirska 27, Ljubljana	100.00
Anton Pantar, Lancovo 30, Radovljica	500.00
Franc Pleterski, Lole Ribarja 10, Šoštanj	150.00
Pavla Grošelj, Ul. Talcev 40, Zagorje ob Savi	100.00
Marjan Korošec, Bovec 71/c	100.00
Občinski odbor ZZB NOV Vrhnika	5,000.00
Zveza prostovoljcev za severno mejo, občinski odbor Radovljica	200.00
ZZB NOV občinski odbor Velenje	1,000.00
Alojzija Polanc, Grčna 89, Nova Gorica	50.00
Predvojni revolucionar in invalid iz Bovca	300.00
Jože Vidic, Povšetova 104, Ljubljana	500.00
Avgust Kalan, Gregorčičeva 11/a, Ljubljana	200.00
Viktor Trobec, Kregolišče 12, Komen	50.00
Občinski odbor ZZB NOV Celje	3,000.00
Občinski odbor ZZB NOV Slovenj Gradec	1,000.00
Franc Šmon, Zavodnje, Šoštanj	1,000.00
Združenje VVI Murska Sobota	650.00
Jože Šušteršič, Kuželj	200.00
Jože Volk, Cesta na jezero 2, Velenje	200.00
Marjan Hodžar, Muzejski trg 4, Koper	60.00
Ivan Kuljiš, R. Boškoviča 19, Split	100.00
Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojne, Celje	300.00
Občinski odbor ZZB NOV Radlje ob Dravi	500.00
Jože Šušteršič, Kuželj	200.00
Marija Šimenc, Dol 21, pri Ljubljani	100.00
Mirko Vauda, Vukovski dol 27, Jarenina	300.00
Skupščina občine Ljubljana-Center	10,000.00
Tončka Brenčič, Obirska 27, Ljubljana	100.00
Alojz Širca, Brkinčeva 11, Sežana	100.00
Občinski odbor ZZB NOV Kranj	2,000.00
SALDO NAKAZIL NA DAN 7. december 1977	52,333.90

Sredstva za tiskovni sklad se zbirajo na tekočem računu: REPUBLIŠKI ODBOR ZZB NOV SLOVENIJE, Ljubljana, številka računa: 50100-678-45473 / tiskovni sklad TV-15.

Delovne organizacije, družbeno politične organizacije, skupščine občin in posamezniki!

S prispevkom, ki ga boste vplačali za Tiskovni sklad pomagajte edinemu borčevskemu časopisu v Sloveniji, ki izhaja v nakladi 40.000 izvodov.

Vsak dinar nam je dobrodošel pri finančnih težavah, ki nas pestijo.

Vsem, ki ste nam s prispevki izkazali pozornost do Vašega časopisa TV-15 se iskreno zahvaljujemo.

Republiški odbor ZZB NOV Slovenije
Uredništvo in uprava TV-15

Revolucija je moja očetnjava
Bizjan je bil pred Sadatom
Zakaj se vračaš, tovariš?
»Rdeči« tožilec

Alojz Levstek

Alojz Levstek se je rodil leta 1904 v vasi Črnc. Za NOB je začel aktivno delati leta 1942 za kar je bil aretiran in odpeljan v kočevske zapore od tam v Ljubljano in naprej v Treviso in Gonars. Ob povratku se je priključil Prešernovi brigadi – intendantski službi. Po demobilizaciji je bil vključen v aktivistično delo v Ortneku, kjer je tudi umrl.

Lovro Planinšek

Na pokopališču v Šentlovrencu pri Veliki Loki smo se novembra poslovili od Lovra Planinška, ki se je rodil leta 1918. Maja leta 1943 se je aktivno in organizirano vključil v NOV, bil je v Cankarjevi brigadi, Dolenjskem vojnem področju. Kot aktivni udeleženec NOV se je takoj po demobilizaciji aktivno in organizirano vključil v delo družbenopolitičnih organizacij. Za svoje delo je prejel tri odlikovanja.

Franc Rutar

Franc Rutar se je rodil pred 77 leti. Med NOV je bil zelo vzoren aktivni delavec. Pokopali smo ga na vaškem pokopališču na Logaršcih. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Jakob Rižnar

Septembra je po krajši bolezni umrl član krajevne organizacije ZB NOV Podmežaklja na Jesenicah, Jakob Rižnar. Rodil se je v Planini pri Rakeku. Bil je borec Gradnikove brigade in se boril v njenem sestavu na Dolenjskem in Primorskem.

Matevž Krnel

Umrl je Matevž Krnel. Pokopali smo ga septembra na pokopališču v Slavini. Po izbruhu vojne je bil prisilno mobiliziran v bataljon speciale v Italijo. Po razpadu Italije se je vrnil domov in se vključil v NOG.

Ivan Mlakar

V Ponikvah je umrl Ivan Mlakar. Rodil se je leta 1910 v Ribnici. Kot borec NOV je svoje napore vlagal v obnovo in osvoboditev naše domovine. V Domu počitka v Ponikvah smo ga večkrat obiskali in vsakega našega srečanja je bil vesel. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Pavla Beg

V ožjem družinskem krogu smo se v oktobru poslovili od aktivistke Pavle Beg. Med okupacijo je aktivno delovala v Rožni dolini v Ljubljani. Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Ivan Lapajne

Rodil se je v Idriji leta 1902. Leta 1942 so ga Italijani internirali v Padovo. Po razpadu Italije se je priključil Šercerjevi brigadi. V nemški ofenzivi je bil zajet in poslan v ujetništvo v Minsk, ter se ob vstopu ruskih enot v Poljsko priključil jugoslovanski brigadi. Pokopali smo ga v Ribnici.

Hinko Mulc

V mesecu oktobru smo se poslovili od borca Hinka Mulca, starega komaj 55 let, doma iz Gornjega jezera pri Cerknici. Leta 1942 so ga Italijani aretirali in obsodili na 10 let ječe. Po kapitulaciji Italije se je priključil italijanskim partizanom, nakar so ga Nemci zajeli in odpeljali v taborišče v Nemčijo.

Franc Kuplenik

Avgusta je umrl v Ribnici Franc Kuplenik. Rodil se je leta 1898 v Žapužah pri Orehovici. Interniran je bil v Padovo, od koder se je vrnil bolan leta 1943.

Ivan Mirc

V novembru smo se na pokopališču Lokev na Krasu poslovili od Ivana Mirca. Bil je borec Prekomorskih brigad. V juliju 1943 je bil ob izkrcavanju zaveznikov zajet na Siciliji. V maju leta 1944 je prišel v sestav letalcev prekomorcev kot izučeni letalski mehanik. Zahrbna bolezen mu je pretrgala nit življenja v 61. letu starosti.

Janez Gregorič

V novembru smo se poslovili od Janeza Gregoriča, ki se je rodil leta 1910. Ze leta 1941 je začel delovati z NOB. Bil je aretiran in odpeljan v taborišče Rab in nato v Gonars. Po kapitulaciji Italije se je priključil Loški brigadi. Nemci so ga ujeli in odpeljali v taborišče v Dachau, kjer so na njemu preizkušali učinek zdravil in preparatov.

Milan Krnel

Na pokopališču v Slavini smo se poslovili od Milana Krnela iz Prestranka. Rodil se je pred 56 leti. V začetku leta 1943 so ga začeli preganjati fašisti. Po razpadu Italije se je vključil v OF in postal obveščevalec Notranjskega odreda. Bil je ranjen. Za svoje zasluge je bil odlikovan.

Angela Zbačnik

V septembru smo se na pokopališču v Loškem potoku poslovili od Angele Zbačnik-Grgurjeve mame iz Travnika. Svoje otroke je vzgajala v naprednem duhu, saj so štirje njeni otroci sodelovali v NOV. Sama z možem je sodelovala z NOG od vsega začetka, skratka bila je prava partizanska mati.

LASTNA SUROVINSKA
BAZA

lastni vinogradi
lastni sadovnjaki
lastne poljedelske
površine

po področjih za
posamezne vrste vin
zganih pijač
ter brezalkoholno
dejavnost

SPECIALIZIRANA
PROIZVODNJA

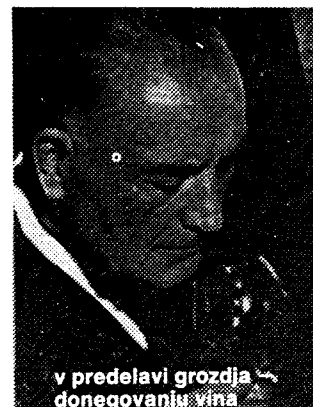

Danes ime Slovin pomeni:
enega največjih jugoslovanskih pridelovalcev vseh vrst vin
pomembnega proizvajalca žganih pijač
največjega proizvajalca brezalkoholnih pijač
poleg tega še:
kmetijstvo s poljedelstvom in živinorejo, vinogradništvom,
sadjarstvom in predelavo, trgovino, uvoz-izvoz, gostinstvo.

SODOBNA
TEHNOLOGIJA

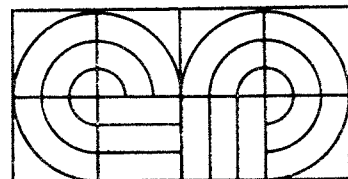

nove polnilne linije, nove
in modernizirane kleti
stalna kontrola kvalitete
dostavni park po vsej
državi

v predelavi grozdja
donegovanju vina

STOLETNA TRADICIJA
IN NOVA SPOZNANJA

emonaprojekt
projektivno podjetje
s.p.o.
ljubljana
tržaška 4

Najprisrčneje čestitamo
vsem pripadnikom JLA –
za 22. december

»MIZARSTVO VIŽMARJE«

Ljubljana-Vižmarje,
Tacenska 51.

izdeluje opremo za šole, vzgojno var-
stvene in zdravstvene ustanove

KEMIČNA TOVARNA PODNART

SPECIALIZIRANA TOVARNA KEMIKAJIJ ZA
POVRŠINSKO ZAŠČITO KOVIN IN KEMIKAJIJ ZA
LABORATORIJE

proizvaja

KEMIKAJIJE IN PREPARATE za

- GALVANOTEHNIKO
- FOSFATIRANJE
- BARVANJE KOVIN

za vse namene in zahteve sodobne površinske zaščite, za
uporabo v enostavnih, polavtomatskih in avtomatskih
napravah

- LABORATORIJSKE KEMIKAJIJE
kvalitete pro analysi, purissimum in purum

- PRIBOR ZA KONTROLO
galvanskih kopeli in odpadnih vod

SERVISNA SLUŽBA – STROKOVNI NASVETI – ANALIZA
KOPELI

Socialistična republika Slovenija

SKUPŠČINA OBČINE LITIJA

čestita vsem delovnim ljudem, občanom in
kolektivom za občinski praznik 24.
december v imenu vseh družbenopolitičnih
organizacij občine Litija

Perutnina Zalog

MESARIJA IN
PREKAJEVALNICA
LITIJA

proizvodnja mesnih izdelkov –

za občinski praznik pristrčno
čestitamo vsem občanom in
delovnim ljudem

PODJETJE ZA UREJANJE HUDOURNIKOV p. o.

61001 LJUBLJANA, TOBAČNA ULICA 1

POŠTNI PREDAL: 319 • TELEFON: 21-252, 20-659 • TEKOČI RAČUN: 50103-601-23467

Proučuje, projektira in izvaja ukrepe s področja varstva površin
pred erozijo, hudourniki in plazovi z gradbenotehničnimi in
vegetacijsko stabilizacijskimi deli.

TRNOVO

Ljubljana-Mirje 2

GRADBENO
OBRTNO
PODJETJE

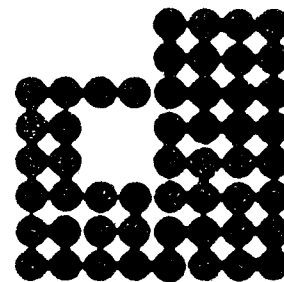
opravlja vsa gradbena in krovska dela

KOVINA
SMARTNO PRI LITIJU

KOVINSKO PREDLOVALNO PODJETJE
61275 SMARTNO PRI LITIJU
TELEFON: 88 091
ZIRO RAČUN: 50150-601-33080

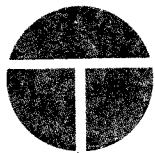
Za občinski praznik občine Litija pristrčno čestitamo
vsem delovnim ljudem in občanom, ter poslovnim
prijateljem.

DELO

Časopisno
in grafično
podjetje, Ljubljana

Tiska časopise, revije, knjige, publikacije,
razglednice, prospekte in reklamne
tiskovine.
Izdeluje enobarvne in večbarvne klišeje v
najmodernejši tehniki.
V sklopu podjetja je specializirani obrat za
večbarvni tisk, lakirnica in plastificirnica.
Izdaja osrednji slovenski dnevnik »Delo«.
Telex, štirinajstdnevnik. Naši razgledi,
revijo Avto, revijo Stop, revijo Jana,
Zabavnik.

TEKSTIL

TOZD

pletilja n. sol. o.

61270 Litija

telefon: 88-111

telex: 31226 Yu Textj

telegram: Pletilja Litija

železniška postaja: Litija

tekoči račun: SDK 50100-601-11240

Za občinski praznik občine Litija pristrčno čestitamo vsem občanom in poslovnim prijateljem, kot spomin na prvo večjo bitko partizanov na Tisju.

GP Tehnika – TOZD

LJUBLJANSKE OPEKARNE

LJUBLJANA, CESTA NA VRHOVCE 2

čestita vsem pripadnikom oboroženih sil SFRJ, pripadnikom teritorialne obrambe in delovnim ljudem ob 22. decembru – dnevu JLA.

pinus rače

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV

PROIZVAJA: V SODELOVANJU S FIRMO
BAYER LEVEKUSEN

**Kmetovalci
in vrtničarji**

Predspomladansko
škropljenje
od brstenja
do pojave vršičkov
zelenih lističev

Folidol olje

Koncentrat za emulzijo. Vsebuje 10% paratina. Sredstvo je uporabno dve leti od dneva proizvodnje, če ga hranimo v suhem in hladnem prostoru, v originalno zaprti embalaži. Shranjevali ga moramo v posebni zaklenjeni omari v zaklenjenem prostoru, kjer ni živih in ne krmil.

Do sredstva ne smejo priti otroci in neprištevne osebe.

Pred uporabo točno prečitajte priloženo navodilo in se po njem ravnajte!

Zahtevajte Pinusov ključ!

Pinus Rače Tovarna kemičnih izdelkov

IMPORT - EXPORT
POLJOOPSKRBA
ZAGREB

POSLOVNI CENTER MARIBOR

KMETOVALCI, KMETIJSKE ORGANIZACIJE!

»POLJOOPSKRBA« Import-export Zagreb, POSLOVNI CENTER, Maribor, Ljubljanska cesta 7, vam sporoča, da prodaja pod ugodnimi pogoji – na kredit:

● **TRAKTORJE:** URSUS C-335 Traktorje URSUS prodajamo tudi za devize.
URSUS C-355
DEUTZ D-4006 – 40 KM
TOMO VINKOVIČ – 18 KM, 21 KM, 30 KM

● **MOTOKULTIVATORJE** – AGRIA, GOLDONI, HONDA in MOTY MULI – kmetijske stroje iz programa SIP Šempeter, Tehnostroj Ljutomer in OLT Osijek.
Udeležba 30–40%, ostalo na kredit od 2 do 3 let z 12% obrestmi. Odplačilo kredita v 6 obrokih. Traktorje DEUTZ prodajamo tudi na kredit.
– Prodajamo tudi zaščitna sredstva na veliko in malo ter program motonavtike.

V zakonitem plačilnem roku vam nudimo traktorje URSUS C-335 in URSUS C-355 in vse vrste traktorskih – kmetijskih priključkov, motorne kosilnice, dvoredne izkopalnike krompirja in vse druge kmetijske stroje.

Za vse navedene stroje imamo na zalogi potrebne rezervne dele.

Potrebne informacije vam daje **POLJOOPSKRBA** – Zagreb – **POSLOVNI CENTER, Maribor, Ljubljanska cesta 7, telefon številka (062) 23-945, (062) 23-951 in Prodajno skladišče v Murski Soboti, Lendavska cesta 37, telefon številka (069) 21-048.**

30 rašica

tovarna
pletenin
ljubljana

POŠTA: 61211 ŠMARTNO
POD ŠMARNO GORO
TELEFON: 345-361
TELEX: 31-496 YU RAŠICA
TELEGRAM: RAŠICA LJUBLJANA
ŽELEZNIŠKA POSTAJA: VIŽMARJE
(REJON 23)
ŽIRO RAČUN: 50104-601-26523

NAGRADNA KRIŽANKA št.160.

BETI

Razpis nagradne križanke

Belokranjska trikotažna industrija »BETI« iz Metlike se letos že v tretje predstavlja našim bralcem in reševalcem nagradnih križank. Marljivim Belokranjčanom se iskreno zahvaljujemo za pomoč in sodelovanje pri našem časniku in hkrati zaželimo mnogo delovnih uspehov v novem letu 1978.

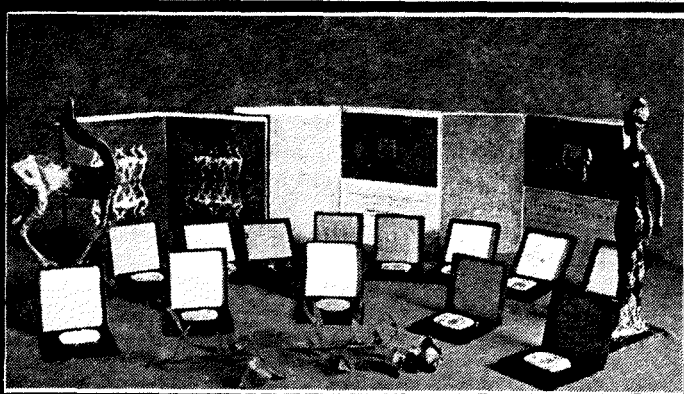
Rešitev te križanke naj bo na upravi do 6. januarja 1978. Pošljite jo na naslov: Založba BOREC, uprava TV-15, 61000 Ljubljana, Miklošičeva 28/I.

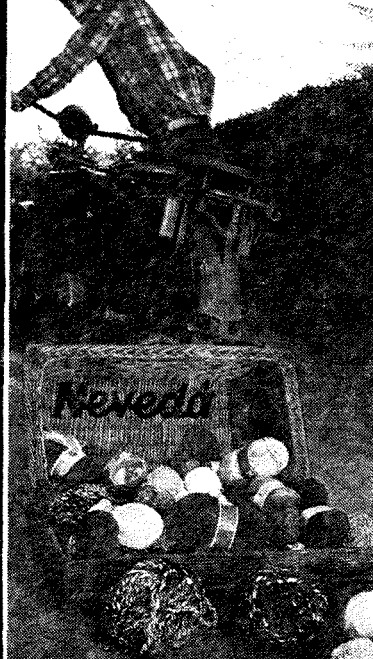
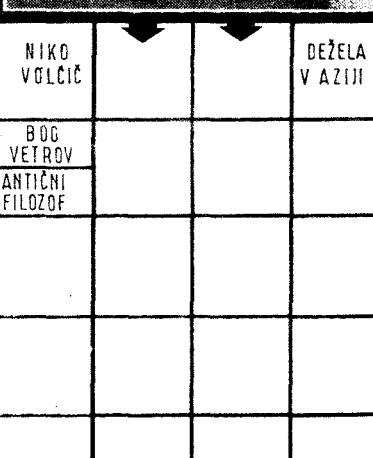
Prosimo, da na ovojnico obvezno napišete »križanka 160«.

Podelili bomo dve nagradi: keramična vaza. Keramične vaze in še mnogo lepega za vsak okus ob novoletnih praznikih kot nalašč za darilo lahko kupite v poslovalnici Založbe »BOREC« na Titovi c. 17. in na Starem trgu 15. v Ljubljani. Neobvezno si pogledjte vse prodajne predmete – ne bo Vam žal.

Lep pozdrav,

Uredništvo in uprava

SESTAVIL: KOPRIVSEK	DELČEK NESNAGE	PREDSTAVN. ARABCEV	PESTNER	RENIJ	LJUBEZEN. PESNIŠTVO	NESTROKOV NJAKINJA	160																
PROGRAM							SNEŽNI ČLOVEK	TURŠKI VELIKAS															
SNOV																							
M. IME				PROTOPOPOV																			
TELUR			2. IME	SORODNICA EKSPLOZIV. TELO																			
MIRAN PERC	HEBREJCI, JUDJE DRŽAVNA BLAGAJNA							„BETI“															
							NAŠA ARMIIJA	GERMANSKI OREL															
									NIKO VOLČIČ			DEŽELA V AZIJI											
OTOK V OTOČJU TUAMOTU					POD				BOG VETROV ANTIČNI FILOZOF														
ROBERT ERNST			LATINSKI VEZNIK	ORODJE ŽANJIC	OBMEJNA STRAŽARNICA TIRNICA																		
IZVORI	PROMETNA ŽILA JANEZ						TOMOSOV AVTO	MESTO V ZDA ATLETSKI REKVIZIT															
		3 AVELLINO				ZNAMKA SPORTNE OPREME ELEMENT																	
			PRED POSTAVKA EDVARO KARDELJ								MUSLIMAN. VLADAR	ZAPOR											
				BREZ - BOŽNICA	DEL ZVEŽKA POTOVALNA TORBA					KARLOVAC 365 DNI													
		NENADNA SMRT				TISOČINKE BARA	NAŠ DIRIGENT																
																							
													JONES						MLADO GOVEDO				
													BRANKO DOLENC						„BETI“ TESLA NIKOLA				
																			TETIDA DEL DIRKE				
ZORA								LANTAN	MEHIČNO JAMSTVO	TV-15	KIS	Ž. IME											
BOJNI AFRIŠKI BOBEN										IT. KAMION KRAJ PRI OPATIJU													
MORSKA ŠKOLJKA																							
GL. MESTO GANE								ANGLEŠKA MERA															
„BETI“	ANTON INGOLIČ						TV-15	LETEV															

Knjige za slovensko gimnazijo v Celovcu

Mogoče bo teh nekaj vrstic spodbudilo še nekatere naše in druge politične organizacije pa tudi druge rodoljube, da obdarijo slovensko gimnazijo v Celovcu.

Naša zveza borcev – prostovoljcev 1918/1919 iz Radovljice že četrto leto pred državnim praznikom pošilja leposlovne knjige slovenski gimnaziji v Celovec z željo, da jih le-ta po svoji presoji razdeli šolam po slovenski Koroški. Do sedaj smo odposlali Ukano Toneta Svetine, kataloge zloglasne begunjske mučilnice in knjige, kakor so »Bitka, kakor življenje dolga«, in letos dela Lojzeta Umeta, Franceta Prešerna, Edvarda Kocbeka, Ivana Cankarja, za kar je Zveza prostovoljcev – borcev za severno mejo 1918/1919 občinskega odbora Radovljica, prejela tole pismo:

»Lepo se zahvaljujemo za vaše velikodušno darilo, s katerim ste obogatili nato učiteljsko in dijaško knjižnico. Učitelji in dijaki bodo hvaležno segali po podarjenih knjigah.«

Rodoljubi, tukaj vam posredujemo naslov gimnazije:

BUNDESGYMNASIUM FÜR SLOWENEN
IN KLAGENFURT

(Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu)
A – 9020 Klagenfurt – Ebentaler Strasse 14
AUSTRIA

Prosimo, da se jih spomnite tudi vi!

EDO ZORKO
Cankarjeva 23
Radovljica

V Kremencah je nenadoma postalo lepše, prijaznejše

Odmev na »Prečuden cvet je v grapi črni«

Tudi jaz bi rada nekaj povedala o odkritju pomnika Vidi Krošljevi.

V tihoto jesenske nedelje, ko so sončni žarki le kradoma kukali izza oblakov, so od vsepovsod prihajali ljudje k Malenčevi domačiji... Tja, kjer je ob naravni skali postavljeno lično obeležje tovarišici Vidi Krošljevi, prvi padli partizanki na Primorskem. Prišli so Vidi ni najbližji, njene soborke, visoki funkcionarji, predstavniki množičnih organizacij, kmečke žene in moške, veliko mladih.

Nikoli ne bom pozabila te jesenske nedelje! Na obrazih vse te pisane množice, ki je večinoma pripešala v ta oddaljeni kraj, ni bilo videti utrujenosti, le spoštovanje, ljubezen in ponos. Povedala bi rada tudi to, da je zdaj, po dolgi petintridesetih letih od smrti mlade Vide, z odkritjem tega pomnika postalo v Kremencah nenadoma lepše in prijaznejše. Zdaj bodo semkaj lahko leto za letom prihajali mladi in obujali spomine na junaško dekle in legendarni čas naše borbe.

Prosim, oprostite napakam, hodila sem v italijansko osnovno šolo!

DANICA BREZAVSEK

Padli sin je bil z njo do zadnjega diha

Šele petnajst let mu je bilo, ko je odšel, a »bil je tak fant, da bi gore premikal«

Marta Mucher (Muharjeva mama) je tudi letos štela leta, odkar je njen sin Tonček odšel v gozdove, v boj za osvoboditev. Odšel je tja, kakor mnogo drugih fantov, z Ježice in iz Stožic, a vendar je bila med njim in drugimi precejšnja razlika: takrat je imel šele petnajst let. K partizanom je odšel marca leta 1942, na prvi pomladanski dan.

Marta Mucher je štela leta: naslednje leto na prvi pomladanski dan jih bo minilo šestintrideset, odkar se je poslovil od nje, očeta, sestre in brata. Živo se je spominjala, kako ji je pred odhodom pripravil drva za kurjavo in se zvečer stisnil k njej, kot bi si hotel nabrati moči za vse tisto, kar je bilo pred njim in njegovimi tovariši, za boj in žrtvovanje, ki naj bi prinesla slovenskemu ljudstvu svobodo in lepšo prihodnost.

Šele petnajst let mu je bilo, ko je odšel, a »bil je tak fant, da bi gore premikal«. In ko jih je imel za sabo pičlih šestnajst, je januarja 1943 junaško padel kot mitraljezec v Suhi krajini, ko je branil umik glavnega štaba slovenske partizanske vojske.

Dokler je bil živ, je bila mati v duhu z njim na vseh pohodih in v vseh bojih, kjer je zaslovel kot eden najhrabrejših borcev. Trikrat je kljub neštetim stražam in zasedam sama našla pot do njega, ko je bil na bojnih položajih. Potem je padel... a njegova smrt zanj ni pomenila ločitve: bil je z njo vse dni in noči, na steni njene sobe je bila njegova slika, še in še je zrla vanjo,

med trpečim obrazom matere in padlega sina je lebdela nevidna vez, ki sta jo lahko stkala le najgloblja, neusahljiva ljubezen in privrženost ideji, za katero je bilo vredno umirati.

Letos, v 75. letu starosti, jo je neozdravljiva bolezen priklenila na posteljo. In zlasti takrat, ko ji je bilo najhuje, je zrla na steno, od koder jo je gledal njen padli sin, kot bi jo hotel bodriti: »Vzdrži, mama, tudi jaz sem trpel, ko sem bil smrtno ranjen...« In kadar ji je malo odleglo, se ji je utrnilo v srcu rahlo upanje: »Morda bom pa le še dočkala prvi pomladanski dan...«

Ni ga dočkala. Pred praznikom republike je za zmeraj zatisnila oči.

Na steni Muharjeve hiše je ostala slika njenega sina. Nanj spominja tudi ena izmed ulic novega stanovanjskega naselja pri Ruskem carju. Najbrž se marsikdo izmed preprostih ljudi spomni, ko gre po tej ulici, tudi pred kratkim umrle matere, preproste gospodinje, ki je bila s svojim padlim sinom in on z njo do zadnjega diha.

F. Š.

Pismo

Z ženo Francko sva redna bralca TV 15. Zelo sva zadovoljna z vsebino in z obliko! V 43. številki, ki je izšla 3. novembra letos, pa je moja pozornost pritegnila predvsem »Krvava ulica«.

Resničnost »krvave ulice« bi kmalu sam doživel. V Št. Joštu so me določili za talca in v dneh obračuna z Natlačenom sem bil zaprt z drugimi talci v kasarni, odkoder so jih vodili na streljanje. Dne 13. oktobra leta 1942 so mi ustrelili brata Vinka in štiri prijatelje, sorojake: brate Jožeta, Janeza in Tineta ter Matevža Miklavčiča iz Smrečja nad Vrhniko. Mene je rešila mladost. Takrat sem bil star komaj petnajst let.

JANEZ MOŽINA
Okrogarjeva 2
Črnuče

Pismo

Prejeli smo vaš dopis oziroma prošnjo za finančno pomoč izhajanju časnika TV-15 (z dne 2. 11. 1977) in vam sporočamo, da bomo nakazali v tiskovni sklad TV-15 denarno podporo v višini 10.000 dinarjev.

Glede na to, da smo zainteresirani za nadaljnje izhajanje borčevskega tiska, vas prosimo, da nam sporočite, kako ste si zamislili sistemsko rešitev financiranja borčevskega tiska v Sloveniji! V ta prizadevanja se želimo vključiti tudi mi, saj smatramo, da je tiskovni sklad TV-15 v sedanjem načinu prispevanja neprimerna in le začasna rešitev.

Ko smo pri nas razpravljali o vaši problematiki, ki jo navajate, nismo mogli mimo dejstva, da časnik TV-15 razmeroma malo piše o zadevah iz naše občine. Pričakujemo pa, da boste v prihodnje uresničili vašo pripravljenost predstaviti tudi naše krajevne skupnosti in našo občino v reportažnih zapisih.

S tovariškimi pozdravi!

Predsednik Izvršnega sveta SO Velenje:
dipl. inž. FRANJO KLJUN

Kje je prapor?

Gre za spomin na padla partizana Petra in Janeza Rutarja, ki so ga razvili leta 1952 na Jesenicah

Z ženo sva predlanskim obiskala najini znanki, Anjo Rutar in njeno sestro Malko Stražišar, ki živita na Jesenicah. Pogovarjali smo se in obujali spomine na preteklost. Pogovor je pripeljal tudi na vprašanje, kje je prapor »jeseniških kurirjev«, ki so ga leta 1952 razvili na Jesenicah, pred kinematografsko dvorano Radio – v spomin na padla partizana Petra in Janeza Rutarja.

Mati padlih sinov Ana Rutar nama je povedala, da tega prapora ni ne v muzeju in tudi verjetno ne v jeseniških šolah. Povsod, kjerkoli je zanj vpraševala, nihče ni vedel ničesar povedati.

Zato se z istim vprašanjem obračam na člane borčevskih organizacij – občinske in krajevne – in prosim, da mi odgovorijo nanj.

MARTIN BEVC
Slamniki 3
Bohinjska Bela

Po stezah revolucije

Martin Kos-Martinov

6

Spomini na Rašiško četo

Opis Rašiške čete, življenja v njej, njenih akcij in nekaterih dogodkov, ki se nanašajo na tedanjo dejavnost čete.

Letošnje praznovanje jubilejev naše partije in tovariša Tita so mladi planinci iz Centra poklicnih šol v Murski Soboti počastili s pohodom od Kumrovca do Zidanega mostu, ki je trajal tri dni.

Pohod so pričeli v rojstnem kraju tovariša Tita, v Kumrovcu, kjer so si najprej ogledali rojstno hišo prvega sina naše domovine ter se nato odpravili proti Bistrici ob Sotli. Pogled jim je objel slemena okoliških hribov, ki oklepajo dolino okrog Kumrovca. Tod so se upirali kmetje legendarnega Gubca in za njimi so na bližnjih hribih, ostale razvaline gradu Cesargrad in gradu Kunšperk. Pot jih je vodila mimo osemletke v Bistrico ob Sotli, kjer je Josip Broz leto dni obiskoval osnovno šolo, da bi kmalu zatem zavili v strmi breg, proti Gorskemu domu, ki so ga ugledali po dobrih petinštridesetih minutah.

Sledil je pravi partizanski marš, dolg več kot osem ur – tja do planinskega doma na Bohorju.

Naši mladi pohodniki so se srečali tudi s prvim letošnjim snegom ter si ogledali razvaline gradu Podsreda, v dolini pod njim pa rojstni kraj Titove matere, kjer je tovariš Tito pred odhodom v osnovno šolo pri dedu Martinu Javeršku preživel otroška leta.

V globeli pod planinskim domom na Bohorju so se pohodniki srečali z oznako »XIV«, ki obeležuje smer legendarnega pohoda borcev Štirinajste divizije na Štajersko; tod so se borci prebijali v hudi zimi januarja 1944. leta ter v eni izmed globač pod današnjim domom na Bohorju postavili partizansko bolnišnico za težje ranjene borce.

KOLONA MLADIH PLANINCEV...

Prenočevanje na Bohorju je mladim planincem kar prav prišlo, kajti dolga pot jih je tako utrudila, da so veke ob toploti zidane peči planinskega doma kar same lezle skupaj.

V sončnem jutru drugega pohodnega dne so se mladi v globokem snegu podali na vrh Bohorja (Javornik, 1,023) in nato proti zahodu, proti Lisci.

Ze v temi so prišli do Tončkovega doma na Lisci, ki so ga prizadevni zasavski planinci s pomočjo kolektiva Lisca iz Sevnice pred nekaj leti preuredili. Na tem mestu sta že pred vojno stala Tončkov dom in Jurkova koča, ki pa so ju partizani požgali, da se ne bi v njih nastanili okupatorjevi vojaki. Po revoluciji narodov in narodnosti Jugoslavije je Lisca spet postala tradicionalno, priljubljeno zbirališče domačinov in planincev, kot pred vojno.

Tretji, zadnji dan pohoda, so se pohodniki z Lisce spustili do planinskega zavetišča pri Lovrencu in nato do križpotja pod Velikim Kozjim (987 m). Tja v desno zavije pot proti Lokavcu, kjer so bile hude borbe borcev Kozjanskega odreda kot tudi borcev Štirinajste divizije. Približno štiri kilometre po cesti proti Jurklostru je padel, zadet od okupatorjeve krogle, narodni heroj Ilija Badovinec... ko je na pohodu s Štirinajsto divizijo napadel okupatorja.

Mladi soboški planinci so po dveh urah spustili na železniško progo v bližini železniške postaje Radeče. Polni vtisov s prehojene tridnevne poti, ob spominih in spominskih poteh revolucije naših narodov in narodnosti, so se vkrcali na vlak (bilo jih je šestindvajset) ter že načrtovali pohodni pohod v prihodnjem letu.

Kajti: kdor enkrat stopi na revolucionarne steze, se nanje tudi rad vrača.

Foto in tekst:
FILIP MATKO

Ko sem se vrnil, sem v komandirjevih rokah zagledal človeka, ki je vodil Nemce. Strahopetno se je izgovarjal, da je Slovenec, da so ga Nemci s silo vzeli s seboj itd, toda to mu ni nihče verjel, kajti če bi bil zaveden Slovenec, ne bi vodil Nemce po Rašiških gozdovih, ki mu niso mogli biti znani, saj je bil njegov dom oddaljen približno 15 kilometrov. Nemcem bi se tudi lahko izmuznil med potjo in pobegnil.

Tudi naš najmlajši partizan Mihec je imel precej opraviti z Nemcem, ki se je zavlekel v cementno pretočno cev pod cesto. Mihec je bil majhen in je zato imel odžagano kopito pri puški. Ko je Mihec ustrelil, puškino kopito ni pritisnil k rami, kot smo ga učili, ampak k bradi. Ko je streljal v Nemca v betonski cevi, ga je kopito tako sunilo v brado, da je padel vznak.

Nihče nam ni ušel. Po končanem boju smo avto zažgali. Vodja druge desetine, Ivan Zajc mi je posodil vžigalnik. Zlezel sem pod avto in prižgal.

Za to akcijo, ki je tako ustrašovala Nemce, smo porabili precej časa. S streljanjem smo vzbudili pozornost v okupatorskih postojankah v okolici. Iz Šentvida je odšel proti nam motorizirani transport. Opazili smo ga na makadamski cesti, s katere se je dvigal oblak prahu. Odločili smo se, da se bomo branili. Desetine so zavzele bojne položaje po obronkih ob cesti desno in višje od hiše Nahtigalovih na Rašici. Proti Gameljnam smo poslali dve manjši izvidniški patrulji in eno zasedo z nalogo, da zavzame borbeni položaj nad vasjo Srednje Gameljne. Nekaj časa smo čakali, toda sovražnika ni bilo. Kmalu smo dobili sporočilo, da Nemci niso odšli. Tedaj smo se spustili nižje. Moja skupina se je nad vasjo Srednje Gameljne, pridružila naši zasedi. Imeli smo nalogo, da napademo sovražnika, če bo šel iz vasi Srednje Gameljne po glavni cesti, ki pelje na Rašico. Druga skupina, ki jo je vodil Ivan Zajc, je zasedla položaj na gozdni poti nad opekarno v isti vasi in z isto nalogo. Tu je bila bližnjica h glavni cesti, ki je peljala na Rašico. Vsi smo bili pripravljeni na boj.

Dan se je prevesil v pozno popoldne, toda sovražnik ni šel iz vasi. Vrnil se je v Šentvid. Potem smo tudi mi zbrali četo in odšli proti taborišču. Naj povem še to, da smo pri ubitih sovražnikih poleg orožja, ki smo ga odvzeli, našli tudi površno izdelano skico, na kateri je bilo vrisano mesto našega taborišča.

Sovražnikovo maščevanje

Ob prihodu v taborišče smo živahno govorili o tem našem do tedaj največjem vojaškem uspehu. Ogledali smo si zaplenjene slike in dokumente ter preučili skico, ki so si jo Nemci izdelali za nepričakovani napad na naše taborišče. Še isti dan smo v četi razmišljali, kako se bo sovražnik maščeval. Nekateri so predlagali, da bi zapustili Rašico oziroma področje, kjer smo bili, drugi pa, da bi

dokler je še čas odšli proti Krvavcu, toda umaknili smo se le na hrib nad Zgornjimi Gameljnam. Utaborili smo se v strmini v Zajčevem gozdu. To področje ni bilo kompromitirano. Tam smo imeli stalno manjše skrivališče oziroma skladišče rezervnega streliva in nekaj hrane. S tega kraja se je tudi dobro videla cesta Gameljne–Šentvid in Šmartno–Povodje.

Dne 20. septembra smo zaradi previdnosti odšli v smrekov gozd nad vasjo Vojsko, kjer smo se utaborili blizu gozdne poti, ki pelje s hriba nad Povodjem v smeri Velikega vrha zahodno od Rašice.

Na okupatorjevo maščevanje nad vaščani Rašice nismo pomislili, ker s tem še nismo imeli izkušenj. Prvi dan po akciji tudi nismo pošiljali patrulj. Zveze s terenom nismo imeli, opazovali pa smo Nemce, kako se vozijo po cesti. Kot smo ugotovili pozneje, tudi vohljači z Magistrom na čelu niso mirovali. Vse je postajalo sumljivo, včasih pa je bilo slišati tudi eksplozije in osamljene strele.

Se isti dan je poveljstvo čete poslalo močnejšo partizansko patruljo proti vasi Rašica, ki je po vrnitvi poročala, da so Nemci zažgali Rašico. Takoj smo odšli proti Rašici, toda požigalcev ni bilo več. Utaborili smo se kakšnih štiristo metrov zahodno od taborišča, iz katerega smo pred dnevi odšli v uspešen napad.

Prazna in požgana vas

Drugi dan zjutraj, 21. septembra, smo odšli v prazno in požgano vas. Vse hiše, razen Čerenove in hiše Alojza Aleša so bile požgane. Na drevju je viselo opečeno sadje. Ob skednjih so ležala požgana trupla psov, ki so bila še privezana na verige.

Za naš napad pri »pasjem potoku« so se Nemci neusmiljeno maščevali nad prebivalci Rašice, Gamelju, Tacna in Pirnič. Na pol oblečene vaščane so vozili v Šentvid, v posebno policijsko taborišče. Z omenjenih vasi so Nemci odgnali več kot 150 ljudi. Iz Rašice 90, iz Zg. Gamelj 14, iz Sr. Gamelj 16, iz Tacna 6 in iz Pirnič 4. Nekaj so jih izgnali v Visoko v Bosni, večino pa na Hrvaško na območje Požeško – Našiške občine. Nekaj domačinov so krajši čas zadržali v zapori, nato pa so jih izpustili.

Najbolj prizadeta zaradi požiga in aretacij sva bila s komandirjem Koscem. Koscu so Nemci požgali hišo, ki sta jo z žulji in prihranki zgradila z ženo Maro v Zg. Gameljnah. Mara je tedaj bila tudi partizanka. Moja žena in sin Martin sta zaradi nevarnosti odšla z doma že prej, gestapo pa je v Begunjah zaprl sestro Štefko. Izgnal mi je 65. letno, bolešno mamo, brata Avgusta z ženo in tremi otroki, sestro Ano z možem in dvema otrokoma, sestro Pavlo, vnukinjo Vero. Aretiral in izgnal je 13 mojih sorodnikov, neupošujoč ženo in sina, ki sta morala, kot že rečeno, dom zapustiti že prej. Domove aretiranih so izropali, mama pa je v izgnanstvu umrla.

(se nadaljuje)

Kaj je 29. november? Breginju smo pomagali

Bogdan: »Obljubim ti, da bom v šoli vedno poslušal in se učil«

Med nami se je spletlo pravo tovarištvo, bratstvo in niti slučajno ni bilo več važno ali si Slovenec, Srb, Makedonec ali Bosanec

Mojca: »Ali veš kaj je 29. november?«
Bogdan: »Vem, 29. november je dan pionirjev.«
Mojca: »Ha, ha, ha!«
Bogdan: »Zakaj se tako neumno smejiš?«
Mojca: »V četrtem razredu si, pa ne veš, da je 29. november dan republike.«
Bogdan: »29. november, da je dan republike?«

Mojca: »Da, da!«
Bogdan: »Tega se še nismo učili!«
Mojca: »Kaj, povej še enkrat?«
Bogdan: »Tega se še nismo učili!«
Mojca: »Ali tako poslušaj tovarišico?«
Bogdan: »Ne vem.«
Mojca: »Poslušaj! V Jajcu je bilo 29. novembra 1943. leta sklenjeno, da nova Jugoslavija ne sme biti več taka, kakršna je bila stara. Določili so, da morajo imeti vsi jugoslovanski narodi enake pravice. In tudi to si zapomni! Sklenili so, da bo Jugoslavija zveza. Slednje pa pomeni, da bodo republike trdno povezane med seboj. Zato štejemo ta dan za rojstni dan nove Jugoslavije. Ali si boš sedaj zapomnil ta dan?«
Bogdan: »Obljubim ti, da si bom zapomnil ta dan. In tudi to ti povem, da bom v šoli vedno poslušal in se učil. Nekaj pa tudi jaz vem. Danes bodo cicibani postali pionirji, zato jim vsi skupaj čestitamo.«
Mojca: »Prav imaš!«

SANDRA MRŠNIK,
četrti razred Osnovne šole Elvire Vatovec,
Prade

Linorez: KATARINA CELIČ, četrti razred Osnovne šole Grm, Novo mesto

TABORNICA PARTIZANSKEGA SAVSKEGA ODREDA, LJUBLJANA

Postali smo Titovi pionirji

Tudi na naši šoli v Sevnici, ki nosi ime Sava Kladnika, smo bili slovesno sprejeti v pionirsko organizacijo

Zvest bom domovini

Ob dnevu republike sem postal Titov pionir. Dobil sem rutico, kapico in izkaznico. Te simbole bom skrbno čuval. Kot pionir bom vestno izpolnjeval vse naloge, ki jih nalaga pionirska organizacija. Zvest bom domovini.

ALEŠ FILEJ, prvi razred

Sem pionir

V petek smo šli v gasilski dom. Starejši pionirji so nas pozdravili. S pesmico smo se poslovili od cicibanov. Dobili smo tudi pionirsko izkaznico, rdeče rutice in modre kapice. Tako smo postali Titovi pionirji.

Pred pionirskim praporom smo se zaobljubili, da bomo dobri pionirji.

Ponosen sem, da sem pionir.

DEJAN KRALJ, prvi razred

Pionirka sem

Ko sem postala pionirka, sem bila zelo vesela. Vse, ki smo postali pionirji, nas je fotografiral tovariš. Da, tudi na naši šoli v Sevnici, ki nosi ime Sava Kladnika, smo bili slovesno sprejeti v pionirsko organizacijo. Ta praznični dan mi bo ostal vedno v spominu. Moji starši so zelo veseli, da sem pionirka.

LIDIJA BOŽIČ, prvi razred

Kot si že sama povedala, si članek »Moje nepozabno doživetje v Postojni« napisala nekoliko pozno. Prav imaš! Od našega srečanja je minil že kar dober mesec. Zato pa, saj ne zameriš, sem tvojim besedam odmerila prostor med kramljanjem. Opravičilo najbrže ni povsem na mestu, saj nas, vsaj tako pravijo, tudi v tem uokvirjenem prostoru, radi prebirajo.

In kaj je napisala Lilijana Poljanšek, učenka petega razreda Osnovne šole Staneta Žagarja iz Kranja?

»Na pot v Postojno sem se napotila z mnogimi željami: da bom dobila nove znanice, spoznala Postojno, se vrnila s košem napotkov za pisanje, predvsem pa sem si želela, kaj bi skrivala, spoznati tebe, draga Milena, in seveda Silva Terška. Naj povem, da sem bila zelo ponosna, ker ste prav mene izbrali za eno izmed predstavnic TV 15. Veš, ti si mi zelo všeč, saj sem se te nekoliko drugače predstavljala. Tudi knjiga, ki mi jo je uredništvo TV 15 podarilo kot priznanje mi bo drag spomin. Tu je še diploma in vrsta lepih vtisov, ki so zdaj skrbno shranjeni pri meni doma, v Kranju.

Prek časnika TV 15 bi se še rada zahvalila svoji spremljevalki in gostiteljici Nataši Zoršček ter njenim staršem pa glavnemu in odgovornemu uredniku TV 15 Silvu Teršku in tebi, Milena, za prijaznost in vabilo ter ne nazadnje organizatorici tega srečanja, Zvezi prijateljev mladine Slovenije.«

Nepozabna so ta srečanja, kajne?

Posebno smo se razveselili prispevkov prvošolcev iz Osnovne šole Sava Kladnika iz Sevnice. Prvič so se oglasili in sestavki so kar se da imenitni. Oglasite se spet, čimprej! In ko bo narejena fotografija s sprejema v pionirsko organizacijo, jo kar pošljite. Prostor zanjo je že pripravljen!

Mihaela Gregl pa se v pismu v imenu novinarskega krožka Osnovne šole Šentrupert zahvaljuje za pozornost, ko smo kar na celi strani objavili sestavke iz slavnostne številke glasila »Preproste besede«, izdane ob petintrideseti obletnici Gubčeve brigade.

In ni nam bilo žal, dragi šentrupertskega novinarji, saj so vas in s tem tudi nas, hvalili kar vsi povprek.

Lepo pozdravljeni!

MILENA

Pred dnevom JLA

MOJA DOMOVINA

DOMOVINO LJUBIM. ZELO JE LEPA. ŽELIM, DA NE BI BILO NIKOLI VEČ VOJNE. SICER PA IMAMO MOČNO VOJSKO! PONOSNI SMO NANJO IN NA NAŠEGA DRAGEGA VODITELJA, TOVARIŠA TITA.

ROBERT BUŽAN, tretji razred Osnovne šole Janka Premrla-Vojka, Koper

Mara Radić

Torek, 13. decembra 1977

V mednarodnem tiskovnem centru v Beogradu je bila tiskovna konferenca za domače in tuje novinarje, na kateri so predstavili skupno delo jugoslovanskih založnikov »Tito štiri-deset let na čelu ZKJ«.

V Beogradu je bila pod predsedstvom Mare Radić seja zveznega komiteja za vprašanja borcev NOV in VI, na kateri so sporočili, da bo v prihodnjem letu namenjeno za borčevsko invalidsko zaščito 15,5 odstotka več sredstev kot letos.

Sreda, 14. decembra 1977

Predsednik Tito je za nekaj dni prispel na Brdo pri Kranju.

V Kumrovcu se je začel tridnevni zbor jugoslovanskih znanstvenikov na temo »Tito in revolucija«.

V Kairu se je začel sestanek Egipta, Izraela, ZDA in OZN, ki naj bi bil nekakšna priprava na ženevsko konferenco o rešitvi krize na Bližnjem Vzhodu.

Četrtek, 15. decembra

Predsednik ZIS Veselin Djuranović je imel intervju za finsko televizijo o poteku beograjske konference KVSE.

Izraelški premier Menahem Begin je na petdnevem obisku v ZDA.

Newyorško sodišče je obsodilo tri teroriste, ki so junija napadli zgradbo jugoslovanske misije pri OZN, na sedem, pet in štiri leta zapore.

Petek, 16. decembra 1977

Varnostni svet OZN je izglasoval resolucijo o podaljšanju prisotnosti mirovnih sil OZN na Cipru za naslednjih šest mesecev.

V Kranju je bil zaključni del kviza »Tito-revolucija-mir«. Žirija je prvo nagrado dodelila vojakom ljubljanske vojašnice »Boris Kidrič« in občinski konferenci SZDL Ljubljana-Šiška.

Sobota, 17. decembra 1977

V počastitev 33-letnice ustanovitve 24. italijanske NOUB »Brata Fontanato« je 60 nekdanjih borcev te brigade in članov VZPI-ANPI 17. in 18. decembra obiskalo Belo krajino, nekatere kraje na Dolenjskem ter muzej ljudske revolucije v Ljubljani.

Tovariš Tito je na Brdu pri Kranju sprejel generalnega sekretarja španske komunistične partije Santiaga Carrilla.

Nedelja, 18. decembra

V Beogradu je umrla revolucionarka Spasenija Cana Babović

Ponedeljek, 19. decembra 1977

Na uradni obisk v Jugoslavijo je prišel sudanski minister el Tahir.

Tovariš Tito se je iz Slovenije vrnil v Beograd.

Zbogom plače!

Mika Špiljak:

»Zakaj to ne gre? Mislim, da se v tem trenutku vsi skupaj delimo na tiste, ki dobro delajo in hočejo delati, ki se bore za samoupravljanje, proizvodnjo, produktivnost in tiste, ki ne delajo, ki so lenuhi, nedelavneži, ki niso za samoupravljanje, ki jim ustrezajo fiksne plače, ki se boje dela in merjenja svojega dela. Takšnih, povedano resnici na ljubo, ni veliko, so pa hudo glasni in nahajajo se v vseh strukturah, od direktorja do čistilke.«

NIN – 11. december 1977

Mika Špiljak: Najvažnejše je, »odlepiti« se od plače

ce, duha, domišljije in okusa) je vložila Koka-kola za propagando svoje obarvane in sladkane vode, kot sola za povečevanje čitanja in pisanja,« trdi pesnik. Ob številki dveh in pol milijona nepismenih, bi nas morala lepota abecednika res bolj zanimati od steklenice sladkih pijač.

NIN – 16. november 1977

Nezaposleni na pragu perspektive

Kakor trdijo mnogi gospodarski poznavalci, na temelju optimističnih tendenc v zaposlovanju, bomo že v letu 1980 ali najkasneje v sredini prihodnje planske petletke, na pragu polne zaposlitve! To bo, hkrati z vsemi spremembami pozitivnimi pojavi, resnično največji domet našega dolgoročnega gospodarskega vzpona.

No, v tem povečanju zaposlovanja ali izkoriščanju naših glavnih razvojnih rezerv – delovnih sposobnosti naših ljudi – je važno, da vzporedno z zaposlovanjem raste tudi produktivnost dela.

VJESNIK – 12. novembra 1977

Praznujemo, praznujemo

Vse tako kaže, da bo dovršen del naših delovnih ljudi tudi novo leto praznoval polnih pet dni, čeprav so za to priložnost predvideni samo štirje! Vse potniške in turistične agencije imajo paket aranžmaje, ki se začnejo 30. decembra (to je petek in delovni dan) in se sklenejo 3. januarja. Da ne bo pomote: vsi odhodi na morje, v planine, toplice, tudi v tujino, so načrtovani v zgodnjih dopoldanskih urah. Kakor smo zvedeli v agencijah, prostih mest že v teh dneh skoraj ni, kar pomeni, da je vse razprodano.

... V razmaku meseca dni praznovati deset dni, pa je luksuz, ki si ga lahko danes privoščijo le malokatera država na svetu. BORBA – 9. decembra 1977

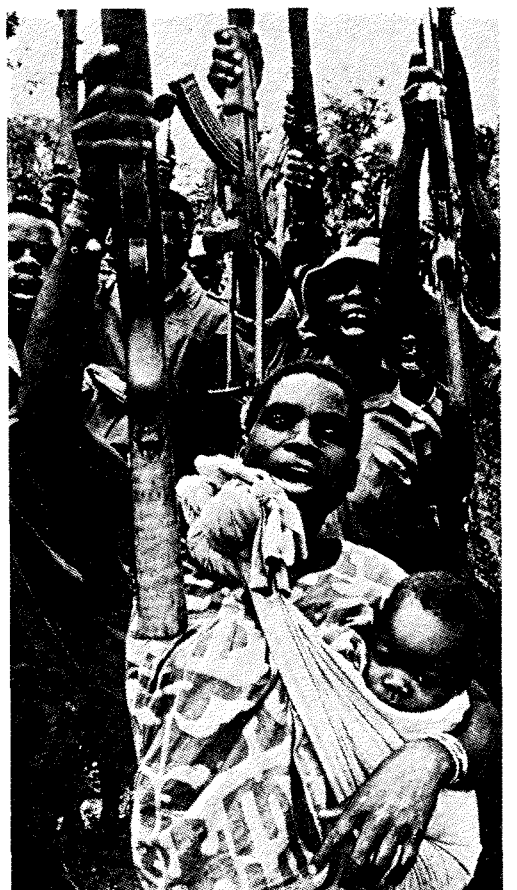
Črka v abecedniku

Pesnik Duško Radović je v »Prosvetnem pregledu!« v teh dneh ostro spregovoril o prvi človekovi šolski knjigi – abecedniku. Pesnik je rekel, da je zbiral svetovne abecednike v želji, da se kaj nauči. Pa ni imel o njih nobene pohvalne besede. Abecednike je imenoval »herbarije že zdavnaj ovenelih cvetov«. Rekel je, da se je v svetu zgodilo mnogo lepih, velikih dejanj, abecedniki pa so ostali nespremenjeni. »Več znanja in spretnosti (intelligen-

Ob tednu solidarnosti

Vlažne oči
vlažne otroške oči
v tisočih krajih
kjer po nebu
namesto ptic
žvižgajo naboji
kjer na travnikih
namesto rož
cvetijo trupla
njihovih mater
preteptanih
pod nogami vojakov
ki ne vedo
za kaj se borijo
ki uničujejo
žitna polja
tople domove
za obrok hrane
in zavojček cigaret
strah v srcih otrok
ko gledajo puške
puške v rokah svojih očetov
puške ki so jih vzeli
tujcem
da bi jih ubijali
vlažne oči
vlažne otroške oči
ki zrejo v puščavo
človekovega pohlepa
in ne morejo
ne morejo razumeti
zakaj?

Vsakdo ima pravico do življenja in do prostosti (3. člen Splošne deklaracije o človeških pravicah), žal pa si morajo premnogi to pravico še danes izbojevati s puško.

Spasenija Cana Babović

Menahem Begin

Veselin Djuranović